

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ŘECKÁ EMIGRACE A ČESKÁ REPUBLIKA

Autor práce: Jaroslav Lebduška, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Štefan Danics, PhD.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Rád bych poděkoval vedoucímu bakalářské práce panu doc. Dr. Ing. Štefanu Danicsovi, PhD. za užitečné rady, připomínky a metodické vedení mé práce. Dále také děkuji panu Stefanu Simichanidisovi z Řecké obce Krnov a Mgr. Veronice Bražotikosové, kteří mi vyšli maximálně vstříc při obstarávání materiálu o řecké menšině žijící v České republice. Mé poděkování rovněž patří řeckým občanům, z jejichž vzpomínek jsem při zpracování práce čerpal.

ABSTRAKT

LEBDUŠKA, J. *Řecká emigrace a Česká republika : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 69 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. Dr. Ing. Štefan Danics, PhD.

Klíčová slova: Řecko, historie, občanská válka, emigrace, národnostní menšina, vzájemné vztahy, soužití.

Tato bakalářská práce pojednává o řecké národnostní menšině, která žije na území našeho státu více než šedesát let, přičemž její vznik spadá do období po druhé světové válce. Práce zkoumá a mapuje řeckou emigraci na pozadí občanské války v letech 1946-1949, jakožto důsledek politicko-ideologického boje mezi Východem a Západem v období těsně po druhé světové válce. Následkem válečného stavu emigrovalo z Řecka více než 100 000 osob s tím, že na území tehdejšího Československa se usadilo okolo 14 000 řeckých emigrantů. Řecká komunita na našem území vznikla „nedobrovolně“, což ovlivnilo sociální, ekonomické a kulturní aspekty její integrace v rámci našeho státu.

ABSTRACT

LEBDUŠKA J. *Greek emigration and the Czech Republic : Bachelor thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 69 p.
Supervisor : doc. Dr. Ing. Štefan Danics, PhD.

Key words: Greece, history, civil war, emigration, ethnic minorities, relations, coexistence.

This thesis deals with the ethnic Greek minority, which has lived in our country for more than sixty years and has been established in the period after World War II. The work examines and maps the Greek emigration in the setting of the civil war in the years 1946-1949, as a result of political-ideological struggle between the East and the West in the period immediately after World War II. As a result of the war more than 100 000 people emigrated from Greece and around 14,000 Greek emigrants settled in the former Czechoslovakia. The Greek community in our country was formed "involuntarily", which had an effect on social, economic and cultural aspects of the integration within our country.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	10
2 Příčiny emigrace Řeků na území našeho státu s ohledem na občanskou válku v Řecku.....	12
2.1 Řecko mezi světovými válkami.....	12
2.1.1 Politický vývoj v Řecku po první světové válce.....	12
2.1.2 Řecko ve čtyřicátých letech 20. století.....	13
2.2 Občanská válka v letech 1946 – 1949.....	16
3 Řecká emigrace do zahraničí, jako následek občanské války.....	21
3.1 Emigrace Řeckých dětí.....	22
3.2 Emigrace dospělých.....	25
3.3 Etnické a jazykové složení řeckých emigrantů.....	26
3.4 Slučování rodin.....	28
3.5 Repatriace (návrat do vlasti).....	29
4 Vztah české majority k řecké minoritě.....	32
4.1 Osidlování pohraničí řeckými emigranty.....	32
4.2 První roky soužití Řeků a Čechů.....	32
4.3 Řecké tradice, kulturní a společenský život Řeků v ČR.....	34
4.4 Generační skladba Řeků.....	37
4.5 Řekové v České republice po roce 1989.....	38
5 Právní aspekty řecké migrace na území našeho státu.....	41
5.1 Ústřední řecká samospráva a politické vedení emigrace.....	42
5.2 Současné řecké organizace a spolky v České republice.....	43
5.2.1 Asociace řeckých obcí v České republice a jejich činnost.....	43
5.2.2 Lyceum Řekyň v České republice.....	45
5.2.3 Nadační fond Hellenika.....	45
5.2.4 Klub přátel Řecka.....	45
5.2.5 Česká společnost novořeckých studií.....	45
5.2.6 Společnost přátel Nikose Kazantzakise.....	46
6 Vývoj v Řecku po občanské válce.....	47
6.1 Spor o Kypr.....	48
6.2 Vláda vojenské junty (1967-1974).....	48
6.3 Řecko na cestě demokratického rozvoje.....	50
7 Aktuální vztahy mezi Českou republikou a Řeckem.....	52
7.1 Dotazník – názor na cizince a řeckou menšinu žijící v ČR.....	53

7.1.1 Výzkumný vzorek.....	53
7.1.2 Vyhodnocení výsledků výzkumu	54
7.1 Výsledky dotazníků	63
Závěr.....	64
Seznam použitých zkratk.....	66
Seznam použitých zdrojů	67
Seznam příloh	70

Úvod

V České republice žije spousta menšin, etnických a národnostních skupin jako např. bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, ukrajinská, vietnamská, srbská, bulharská, albánská a jiné. Každá z těchto menšin vznikla na území našeho státu v určité době a má svoji historii. Některé menšiny u nás žijí od nepaměti, jiné se na našem území vytvořili během posledních několika desetiletí. Každá menšina se odlišuje od majoritní společnosti zpravidla společenským, etnickým původem, náboženstvím, jazykem, kulturou a tradicemi. Žijeme v době globálního rozvoje a většina států Evropy se potýká s imigrací cizinců. Problematika minoritních skupin je stále diskutovanější téma a s tím spojena integrace těchto menšin do majoritní společnosti. Menšiny mohou být pro většinovou společnost přínosem, ale na druhou stranu přítomnost každé z těchto menšin přináší i určité problémy, kterými jsou například xenofobie, trestná činnost, nelegální práce, neoprávněný pobyt, problematika vízové politiky, atd.

Podnětem k napsání této bakalářské práce s názvem Řecká emigrace a Česká republika je můj dlouhodobý zájem o národnostní a etnické menšiny v České republice, kdy v neposlední řadě se jedná o řeckou menšinu, která sice nepatří mezi úplně nejpočetnější u nás, ale přesto je významná, specifická svoji kulturou a folklórem. Tato menšina je mi blízká, protože bydlím v Krnově, který byl centrem řecké emigrace a samotnými Řeky je nazýván „Českými Athénami“. Řecká menšina zde byla a stále je jedna nejpočetnějších v České republice. Mezi místními Řeky mám mnoho přátel a známých, s kterými jsem v každodenním kontaktu.

Řecko, oficiálně Helénská republika, bývá nazývána kolébkou lidské civilizace a oproti jiným evropským etnickým společenstvím má nejdélší souvislé písemné zaznamenání historických dějů na tomto území. Je to země silně zaměřená na svoji kulturu, zvyky a tradice.

Řecko ve 20. století zažilo kromě dvou světových válek i válku občanskou, která byla o to tragičtější, že nedobrovolně donutila k odchodu ze země desetitisíce jejích obyvatel. Mnoho z nich se již nikdy neseťkalo se svoji rodinou a řada z nich se již nikdy do své vlasti nevrátila.

Bakalářskou práci dělím do sedmi kapitol. V první objasním cíle a metodiku bakalářské práce. Abych vysvětlil důvody emigrace Řeků, budu se v druhé kapitole věnovat situaci v Řecku mezi světovými válkami a situaci v době občanské války v letech 1946-1949. V dalších kapitolách se budu zaměřovat na řeckou menšinu v tehdejší Československu. V kapitole třetí se zaměřím na samotnou emigraci a s ní spojenými problémy. V této kapitole rozeberu první vlnu emigrace, která se týkala převážně řeckých dětí. Dále emigraci dospělých, etnické a jazykové složení emigrantů, problémy při slučování rodin emigrantů a repatriace řeckých emigrantů zpět do vlasti. V kapitole čtvrté popíši život řeckých emigrantů od jejich příchodu do tehdejšího Československa po současnost. První roky soužití s českou majoritou, kulturní, sportovní a společenský život emigrantů. Dále život Řeků na našem území po roce 1989 a současnou generační skladbu emigrantů. V kapitole páté se věnuji právním aspektům řecké migrace. Kapitola šestá popisuje vývoj v Řecku po občanské válce a v kapitole sedmé rozeberu současné vztahy mezi Českou republikou a Řeckem.

V praktické části, která je součástí kapitoly sedmé, zkoumám postoj české majoritní společnosti k řecké menšině. Snažím se zjistit, co majoritní společnost o této menšině ví, jaké s ní má zkušenosti a jaký má na tuto menšinu názor, zda je problematická nebo může být naopak pro náš stát přínosem. Dále na srovnání řecké menšiny s ostatními menšinami žijícími v České republice z hlediska problémovosti a páchání kriminality.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je popsat a vysvětlit původ řecké menšiny v České republice. Objasnit vliv válečného stavu v Řecku na emigraci řeckých občanů, která proběhla jako následek politicko-ideologického boje mezi Východem a Západem v období těsně po druhé světové válce, kdy se během občanské války v letech 1946-1949 nebo po jejím skončení usadilo na území tehdejšího Československa okolo 14 000 řeckých emigrantů. V práci se dále zaměřím na průběh samotné emigrace a problémy s ní spojenými, na právní postavení řecké emigrace a na vývoj vztahů mezi Čechy a Řeky od jejich příchodu až po současnost. V práci budu mimo jiné čerpat ze vzpomínek pamětníků občanské války v Řecku nebo jejich potomků, kteří v současné době žijí v České republice a v Krnově, kde je v současné době tato menšina jedna z nejpočetnějších v naší republice.

Metody a postupy, které budu využívat k naplnění cílů své práce: metoda historická, komparace, analýzy, syntézy, rozhovoru, dotazníková a metoda observační techniky (pozorování současných vztahů národností).

Metoda historická je metoda, která zkoumá určité jevy v rozdílných historických souvislostech (obdobích).

Metoda komparace (srovnávání) je metoda, která umožňuje poznat, v čem se zkoumaný jev liší od jiných, nebo v čem se shoduje.

Metoda analýzy (rozkládání) je metodou poznání určitého jevu jeho rozdělením na jednotlivé části, které jsou podrobně zkoumány.

Metoda syntézy je metoda shrnutí, ve které na základě určitých kritérií vytváříme celistvou představu o zkoumaných jevech.¹

¹ VICHLENDÁ, M. a kol. *Absolventská práce, metodická příručka pro zpracování a obhajobu*. Holešov 2009, s. 12

Rozhovor (interview) metoda rozhovoru patří k nejnáročnějším a představuje zprostředkovaný a vysoce interaktivní proces získávání dat.

Metoda dotazníková je vlastně způsob psaného řízeného rozhovoru. Pomocí dotazníků se provádějí průzkumy mínění, které zjišťují názor osob na konkrétní problematiku. Jeho výhodou je, že umožňuje zkoumat větší počet osob současně. Otázky by měly být anonymní.

2 Příčiny emigrace Řeků na území našeho státu s ohledem na občanskou válku v Řecku

Občanská válka v Řecku v letech 1946-1949 zapříčinila to, že z Řecka odešlo většinou pod hrozbou persekuce ze strany vítězné pravice převážně do států východního bloku, včetně tehdejšího Československa více než sto tisíc lidí. Řečtí emigranti byli přesvědčeni, že se jedná o emigraci dočasnou, s tím, že do Řecka se vrátí, jakmile v zemi bude poražena pravicová vláda a Řecko bude osvobozeno. Mnoho emigrantů se však do své vlasti již nikdy nevrátilo a v zemích, které jim poskytly politický azyl, se usadili natrvalo.

2.1 Řecko mezi světovými válkami

Řecko vstoupilo do první světové války v červnu 1917 po boku vítězné Dohody. Jako země, která válčila na straně Dohody, mělo Řecko rozsáhlé územní zisky na úkor poražených států. Především získalo Smyrnu v Malé Asii a Východní Thrákii, která do té doby patřila Turecku.

2.1.1 Politický vývoj v Řecku po první světové válce

Po první světové válce byla politická situace v Řecké monarchii nestabilní. V Řecko-turecké válce v roce 1922 došlo k porážce řecké armády a tím ke ztrátám území v Malé Asii. Porážka Řeků měla jak pro řeckou armádu, tak pro maloasijské Řeky katastrofální následky. Ze strany vítězného tureckého vojska započal ve městě Smyrna pogrom proti maloasijskému křesťanskému civilnímu obyvatelstvu řecké a arménské národnosti. Bilance turecké pomsty byla strašlivá. Více než padesát tisíc křesťanských Řeků a Arménů našlo ve Smyrně svou smrt, další tisíce byli odvedeni do tureckého zajetí.²

Porážka řecké armády znamenala velký příliv uprchlíků ze ztracených maloasijských území a vyvolala v Řecku hlubokou vnitřní krizi. Řecko tehdy muselo

² HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 391

přijmout asi 1 300 000 (některé zdroje uvádí až 1 500 000) uprchlíků a řešit tak vzniklé sociální a ekonomické problémy. Drtivá většina utečenců se nacházela v extrémně špatném postavení. Postrádala majetek, finanční prostředky, ubytování, zaměstnání a zdravotní péči. Jejich začleňování do společnosti řeckého státu bylo komplikováno v neposlední řadě i rozdílnými kulturními tradicemi a přístupem části domácí veřejnosti, která v jejich příchodu spatřovala příčinu vlastních potíží.³ Uprchlíci byli usazováni převážně v řecké Makedonii a Thrákii, odkud zase naopak odešla větší část tureckého obyvatelstva.

Vnitropolitický život v Řecku byl nestabilní. V roce 1924 byl národním shromážděním sesazen král Jiří II. (1890-1947), který zemi opustil a následně byla vyhlášena Řecká republika. V letech 1924-1928 došlo v politicky nestálém Řecku k devíti pokusům o státní převrat a ke dvěma vojenským diktaturám. Sociální problémy měly za následek posílení komunistického hnutí, které ovládlo Socialistickou dělnickou stranu Řecka, která roku 1924 přijala název Komunistická strana Řecka (KSŘ). K posílení komunistického hnutí vedly i ekonomické problémy zchudlých přistěhovalců.⁴

V letech 1928-1932 za vlády ministerského předsedy Eleftheria Venizela (1864-1936) došlo k určité konsolidaci Řecka. Do Venizelových plánů na obnovu řeckého státu však zasáhla velká hospodářská krize, která měla kromě hospodářských potíží v zemi i důsledky na další politický vývoj v Řecku.

2.1.2 Řecko ve čtyřicátých letech 20. století

V roce 1936 se politické iniciativy v zemi chopila extrémní pravice, jejímž hlavním cílem byla restaurace monarchie. Bylo uspořádáno referendum, které bylo zřejmě zmanipulované a pro návrat krále Jiřího II. bylo odevzdáno skoro 99 procent hlasů. Král podporoval pravicový diktátorský režim ministerského předsedy Ioanna Metaxase (1871-1941). Metaxas, který byl obdivovatelem diktátorských režimů Mussoliniho a Hitlera v zemi nastolil vládu tvrdé ruky.⁵ V souladu s cizími vzory vyhlašoval boj komunismu, parlamentarismu, individualismu, liberalismu, kapitalismu

³ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 394

⁴ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1.vyd. Libri, Praha 2002, s. 103

⁵ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1.vyd. Libri, Praha 2002, s. 104

a plutokracii, budoval svůj vlastní vůdcovský kult, nechával se označovat jako „vůdce“ (Archigos) a uplatňoval metody policejního státu. Budování Metaxova režimu podstatně ovlivňovala okolnost, že diktátor měl na své straně sympatie krále, nikoliv však přízeň široké domácí veřejnosti. Ve výchově mládeže zavedl systém na způsob organizací německé Hitlerjugend nebo italské Ballily. Mládež obou pohlaví musela mnohdy nedobrovolně a pod nátlakem vstupovat do mládežnické Národní organizace mládeže (EON), která měla svou vnitřní strukturu a symboly (předepsané stejnokroje, pozdrav, atd.).⁶

I přes pozitivní hospodářský vývoj v průmyslu, zemědělství a v lodní dopravě byla životní úroveň obyvatelstva v Řecku za Metaxasova režimu jednou z nejnižších v celé Evropě. Podle některých údajů žilo asi 80 procent obyvatel pod hranicí existenčního minima. V zemi byla velká negramotnost, kdy přibližně 27 procent Řeků starších osmi let bylo v roce 1940 negramotných. U žen přesahovala negramotnost dokonce 50 procent. *„Rodiče měli malé hospodářství ve vesničce Ida na severu Řecka, ve vesnici nebyla zavedená elektřina ani vodovod. Většina obyvatel vesnice, hlavně ti starší nechodili nikdy do školy a byli negramotní. Rodiče měli malé pole, ale protože by se neuživili, museli chodit pracovat i na cizí. Pěstovalo se všechno dokonce i tabák a bavlna, přebytky se snažili rodiče vždycky prodat“.*⁷

Po vypuknutí druhé světové války roku 1939 uplatňoval Metaxas probritsky zaměřený kurs a Řecko zůstávalo ve válce neutrální. Stále více se však zvyšovaly na Řecko nátlaky Mussoliniho fašistického italského režimu. Když italský velvyslanec předložil ráno dne 28. října 1940 ultimátum, zahrnující řadu ponižujících podmínek, především souhlas s „dočasným“ umístěním italských jednotek na řeckém území po dobu válečného konfliktu, Metaxas v souladu s míněním drtivé většiny řeckého národa toto ultimátum označil za nepřijatelné a odmítl je. Den rozhodnutí Řecka vzdorovat fašistické agresi se slaví jako státní svátek „Ochi“ („Ne“).⁸

Itálie následně zahájila dne 28. října 1940 pozemní invazi na řecké území. Počáteční úspěšný italský postup byl záhy zmařen řeckou protiofenzívou, která zahнала italskou armádu zpět na Itálii okupované albánské území. Ponižení svého italského

⁶ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 418-419

⁷ Rozhovor autora s paní Anastasia Sideridu, narozená 1936, rozhovor pořízen 20. 2. 2012

⁸ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 423

souseda však nemínil přihlížet ve fašistickém Německu Adolf Hitler. Německo proto vyslalo do Řecka vlastní jednotky a ty ve spolupráci s Bulharskem a Itálií celé Řecko postupně osadily. Král Jiří II. a vláda se nejprve stáhli do exilu na Krétu a poté do Egypta. V Řecku během okupace vládlo několik kolaborantských vlád. Obsazená země byla okupanty hospodářsky drancována a domácí obyvatelstvo bylo vystaveno velkému útlaku. K utrpení obyvatelstva přispěly i hladomory způsobené spojeneckou hospodářskou a námořní bloádou. Blokáda lodní dopravy měla nejtíživější důsledky pro řecké obyvatelstvo. Řecko bylo s ohledem na svou nesoběstačnost závislé na dovoz základních potravin, především obilí. V Athénách, na ostrovech a v horských krajích vypukl hladomor.⁹ „*Němci ve vesnicích vypalovali a ničili domy a lidé z vesnic před nimi utíkali do lesů, kde se schovávali. Bylo málo potravin a nebylo co jíst. Rodiče byli zemědělci a měli různě zakopané zásoby obilí pro případ, aby rodina neumřela hladu, když jim Němci zničí jejich dům.*“¹⁰

Od roku 1941 se začal proti okupaci tvořit masový odpor. Do čela organizovaného odporu se postavili komunisté, kteří dosáhli úspěchu vytvořením Národní osvobozené fronty EAM (Ethniko apeleftherotiko metopo), ve které s nimi spolupracovaly další strany.¹¹ Nejdůležitější složkou této organizace byla Řecká lidová osvobozená armáda ELAS (Ellinikos laikos apeleftherotikos stratos). Mezitím vytvořila oficiální vláda v exilu v Káhiře vojenskou organizaci Národní republikánskou řeckou ligu EDES (Ethnikos dimokratikos ellinikos syndesmos)¹². Během války však obě řecké odbojové organizace nedokázaly v odboji s okupanty spolupracovat. Odbojové oddíly tehdy bojovaly nejen proti Němcům, ale i proti sobě. Exilová vláda se nadále považovala za jediný výkonný orgán reprezentující řecký stát a počítala s tím, že po válce obnoví svou politickou moc.

Itálie v létě roku 1943 kapitulovala a Němci byli v důsledku vítězného postupu sovětské armády odříznuti od spojení s říšskou brannou mocí. I přes vzájemné spory se řeckému odboji podařilo nadále bojovat proti okupantům. Jejich úsilí bylo korunováno úspěchem. Od září 1944 se začaly německé jednotky stahovat a v polovině října se v Řecku vylodil britský vojenský kontingent a o několik dní později i řecká vláda v čele

⁹ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 432

¹⁰ Rozhovor autora s paní Anitou Varteckou, narozena 1936, rozhovor pořizen 29. 2. 2012

¹¹ Byla to strana zemědělská, komunistická, socialistická, radikální, republikáni a strana Národní jednoty

¹² VIEWEGHOVÁ, M. *Řecko v boji za svobodu*. 1. vyd. Mladá fronta, Praha 1946, s. 33

s Georgiem Papandreem. Tažení proti německé agresi tedy během podzimu roku 1944 úspěšně skončilo. „*Němci obsadili naši vesnici a udělali si zde základnu. Vesnice se nacházela poblíž hlavní silnice, po které stále jezdily tanky a vojenská technika. My jsme museli opustit náš dům, protože se do něho nastěhovali Němci. Naše rodina pak bydlela u sousedů a otec často přespával na našem hospodářství. Ke konci války všichni Němci ze dne na den opustili vesnici, vše se událo strašně rychle, naštěstí se na nikom nemstili.*“¹³

Jaltskými a postupimskými dohodami připadlo Řecko do sféry vlivu a zájmů Anglie a mělo chránit zájmy Západu ve Středomoří (Suez, země středního východu, arabská nafta, zájmy v severní Africe a Gibraltar).¹⁴

2.2 Občanská válka v letech 1946 – 1949

Řecko utrpělo následky druhé světové války těžké ztráty na lidských životech, kdy zemřelo více než půl milionu osob a velké ztráty byly na hmotných statcích (bylo zničeno kolem 1 500 vesnic a měst). Hospodářství země bylo zcela rozvráceno a ochromeno a životní standart většiny obyvatel dokonce poklesl pod úroveň let fašistické okupace. Nepříznivý trend hospodářského a sociálního vývoje po válce nezastavila ani materiální pomoc ciziny, která byla Řecku poskytována především Velkou Británií a Spojenými státy.

Celkovou krizi zhoršoval zápas o politickou moc v zemi. Na jedné straně stála levice EAM s ozbrojenou složkou ELAS, na druhé straně stál konzervativní blok republikánů a monarchistů, který byl podporován Velkou Británií. Přívrženci republikánů a monarchistů zastávali klíčová místa ve vládě, ale tři čtvrtiny území Řecka zůstávaly pod kontrolou levicové EAM/ELAS.

Otázka demobilizace a reorganizace armády se stala rozbuškou dalšího vývoje v Řecku. Jednání zástupců pravice zastupované premiérem Papandreem a levice nedošla k přijatelnému kompromisu. Oba zneprátelené politické bloky měly zcela protichůdné představy o budoucnosti země. Levicový tábor se vyslovoval jednoznačně ve prospěch radikálních hospodářských, sociálních a politických reforem demokratického

¹³ Rozhovor autora s paní Anastasia Sideridu, narozená 1936, rozhovor pořizen 20. 2. 2012

¹⁴ CIRONIS, P. *Cizinci bez pasů*, I. sešit. 1. vyd. Faros, Rokycany 1994, s. 9

a socialistického charakteru. Levice chtěla neprodlené vyhlášení referenda o státní formě, vypsaní voleb do ústavodárného shromáždění a dále byla proti jednostranné zahraničně politické orientaci na Londýn. Od uskutečnění zmíněných proměn si komunisté jako rozhodující síla levice slibovali nastolení nového státního zřízení - lidové demokracie (laiki dimokratia). Své cíle chtěla levice dosáhnout mírovou cestou s využitím velké autority, které se fronta EAM a její vojsko ELAS těšily v nadpoloviční většině domácí společnosti.¹⁵

Na druhé straně se nelevicové politické směry shodovaly v názoru, že je třeba za použití jakýchkoliv prostředků zabránit komunistům převzetí moci. V návratu krále Jiřího II. a v nastolení monarchie spatřovali záruku britské pomoci a vnitřní politické stability. Papandreovy obavy z komunismu a kategorický odpor Velké Británie k jakýmkoli ústupkům levici způsobilo nezdary v jednání mezi levicí a pravicovou vládou, kdy výsledkem byla ultimativní výzva britského vojenského velitele v Řecku generála Scobieho z 1. prosince 1944 k bezpodmínečnému rozpuštění oddílu ELAS. Levice na to reagovala podáním demise svých šesti představitelů ve vládě a svoláním protestní demonstrace na 3. prosince do Athén. Při demonstraci, které se zúčastnilo několik set tisíc osob, došlo ke střelbě do demonstrantů a k obětem na životech. Tato událost vyvolala mezi policií a dalšími ozbrojenými složkami pravice a ELAS bitvu o Athény. ELAS se podařilo ovládnout devět desetin Athén, ale k pravici se postupně přidaly i britské jednotky a s jejich pomocí dosáhla pravice úspěchu.¹⁶ „*Můj otec v bojoval v Athénách na straně levice a ještě v roce 1945 musel z politických důvodů emigrovat z Řecka do Jugoslávie, do města Bulkes, kde byla soustředována řecká emigrace. V Řecku byl hledaný úřady a později v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti. Jeho rodina, která zůstala v Řecku, pak byla těžce perzekuována.*“¹⁷

Bitva o Athény dospěla formálně k právnímu ukončení mírovou dohodou, za patronace britských představitelů, kterou mezi sebou uzavřela levice a legitimní pravicová athénská vláda. Levice měla rozpustit všechny ozbrojené jednotky, včetně vojska ELAS, vláda se naopak zavázala zabezpečit občanům respektování jejich práv. Dále se pravicová vláda zavázala k tomu, že vyhlásí nové všeobecné volby a plebiscit (referendum) o státní formě. Tato dohoda se měla stát základem národního smíření.

¹⁵ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 451-452

¹⁶ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1.vyd. Libri, Praha 2002, s. 110-111

¹⁷ Rozhovor autora s panem Dimitrios Troianos, narozen 1952, rozhovor pořizen 4. 4. 2012

Vláda vyhlásila volby na 31. března 1946, což bylo před uskutečněním plebiscitu o státní formě, čímž došlo k porušení dohody. Levice volby bojkotovala a tím ulehčila vítězství strany Sjednoceného nacionalistického bloku, koalice monarchistů a pravicových liberálů. Radikální pravicový režim začal po vítězných volbách tvrdě postihovat své odpůrce. Tisíce pokojných občanů bylo pro své demokratické smýšlení zatýkáno a uvrženo do vězení. Tato politika vyvolala reakci komunistické levice, která začala organizovat partyzánské oddíly v horských oblastech severního Řecka. Organizaci a řízení těchto oddílů převzal Markos Vafiadis, známý pod jménem „generál Markos“. V prosinci 1946 se ustavila Demokratická armáda Řecka (DSE), které v průběhu roku 1947 ovládala asi polovinu země. Tyto aktivity podporovala Jugoslávie, která na svém území zřizovala výcviková střediska partyzánů a podporovala rozhlasovou stanici Svobodné Řecko.¹⁸

Tuto situaci sledovaly Spojené státy, pro které se vývoj v Řecku stal podnětem pro vyhlášení Trumanovy doktríny, tj. koncepce „zadržování komunismu“. V této době totiž úlohu ochranné mocnosti Řecka převzaly od válkou oslabené Velké Británie Spojené státy. Toto kolo občanské války se tak stalo součástí studené války. O Vánocích roku 1947 se na severu Řecka vytvořila Prozatímní demokratická vláda Řecka PDKE (Prosorini dimokratiki kivernisi tis Ellados) v čele s premiérem a ministrem války generálem Markosem Vafiadisem. V historii Řecka je známá jako „Horská vláda“.

Vytvoření „Horské vlády“ utvrdilo oba nepřátelené bloky v odhodlání bojovat proti sobě s veškerou bezohledností až do definitivního pokoření protivníka. Občanská válka vstoupila do fáze totální ozbrojené konfrontace, která již nenechávala žádný prostor pro kompromis. Athénský režim vyhlásil zákaz činnosti Komunistické strany Řecka a EAM, dále rozpoutal teror proti obyvatelstvu „nevlasteneckého“ politického smýšlení, proti komunistickým funkcionářům, členům komunistické strany a proti osobám podezřelým ze sympatií ke komunismu. V letech 1948-1949 bylo popraveno více než tři tisíce osob a další desítky tisíc byly poslány do internačních táborů na „trestanecké“ ostrovy. Například jen na ostrově Makronisos (leží poblíž attického pobřeží) bylo internováno kolem 29 tisíc nespolehlivých osob. Zhruba 700 tisíc venkovanů (jedna desetina všech obyvatel státu), bylo z rozhodnutí režimu přesídleno

¹⁸ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1.vyd. Libri, Praha 2002, s. 112

do nejbližších měst, aby bylo vojsku DSE znemožněno doplňovat početní stavy vojska a získávat zásoby.¹⁹

V průběhu roku 1948 se nepodařilo žádnému z obou zneprátelených táborů dosáhnout konečného vítězství. Bojeschopnost vládních jednotek se však zvyšovala díky množícím se válečným zkušenostem a kvalitnímu výcviku za strany amerických poradců a instruktorů. Královské vojsko postupně získalo početní a technickou převahu a převzalo bojovou iniciativu.

Horská vláda v tomto období požádala vládní představitele lidově demokratických zemí o azyl pro děti z oblastí postiženými bojem. Tato žádost byla vyslyšena, a tak bylo rozhodnuto o vyslání dětí do ciziny. V únoru 1948 tak začala příprava s jejich transporty. Vypravování dětí na cestu bylo započato v březnu 1948.²⁰

Na přelomu roku 1948/1949 začala velká ofenziva vládních vojsk proti levici. Početní síla vládních ozbrojených formací dosáhla výše 300 tisíc osob, do výzbroje vojsk byly díky Západu dodávány nejmodernější zbraně, letadla a napalmové bomby. Vedení KS Řecka doufalo v masivní sovětskou vojenskou a politickou podporu, které se jí však v takovém měřítku nedostalo. Poskytování vojenské pomoci PDKE a DES ze strany Sovětského svazu a sovětských satelitů, k nimž se po únoru 1948 zařadilo i Československo, bylo omezené a převážně jen propagandistické.

Ofenziva vládních vojsk vyvrcholila v srpnu 1949, kdy vládní vojska za přímé pomoci Spojených států a Britů dobyla poslední partyzánskou baštu v pohoří Grammos u města Kastoriá. Přítomen tohoto okamžiku byl i tehdejší řecký král Pavlos.²¹

Bilance občanské války v letech 1946-1949 byla pro Řecko katastrofální. Téměř padesát tisíc osob z řad bojovníků obou táborů a civilistů doplatilo na ozbrojený konflikt svými životy. Nemenší počet obyvatel utrpěl těžší nebo lehčí zranění. Více než sto tisíc lidí opustilo zemi většinou pod hrozbou perzekuce ze strany vítězné pravice. Desítky tisíc lidí komunistického smýšlení se ocitly ve vězeních a internačních

¹⁹ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 470-471

²⁰ BRAŽOTIKOSOVÁ, V. *Řecká menšina v Československu v letech 1948-1989*, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava 2007, s. 28

²¹ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 471-476

táborech. Občanská válka navíc svými důsledky ovlivňovala život Řeků po řadu následujících desetiletí.²²

Zde je zajímavé zamyslet se nad počty padlých v občanské válce, protože v různých uváděných zdrojích čísla liší o několik tisíc. Například podle českého historika řeckého původu Petrose Cironise (nar. 1936 v Řecku) byly v době občanské války podle oficiálních zdrojů tyto oběti na životech:

78 000 padlých na straně vládního vojska, z nichž bylo tisíc důstojníků a 14 tisíc poddůstojníků, ze strany Demokratické armády Řecka bylo 38 000 padlých. K nim je třeba připočítat i dalších 5 000 odsouzených stannými vojenskými soudy na obou stranách k smrti a popravených. Počet uprchlíků, kteří ztratili střechu nad hlavou, se odhaduje na 780 000. Způsobené válečné škody překročily i škody napáchané v době fašistické okupace.²³ Podobné počty uvádí i N. I. Mertzos a to 54 000 padlých vládních vojáků a 15 969 důstojníků, a zraněno bylo dalších 37 557 vládních důstojníků a vojáků.²⁴

Jiné prameny uvádí 70 000 padlých na straně vládního vojska, 38 000 padlých partyzánů a přibližně 5 000 popravených oběma bojujícími stranami, další tisíce zraněných a zmrzačených, stovky odsouzených z politických důvodů a na 750 000 vyhnaných ze svých domovů a do ciziny. *“Oba moji rodiče byli levicově zaměřeni, můj otec, který z Řecka emigroval v roce 1945, byl odsouzen v nepřítomnosti k trestu smrti a jeho rodina byla z politických důvodů pronásledovaná. Moje matka byla v občanské válce zraněná a převezena do nemocnice Jugoslávií, její sestru ve válce zabili a bratra zavřeli z politických důvodů na 15 let do vězení.”*²⁵

²² HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 477

²³ CIRONIS, P. *Akce „Řecké děti 1948“*, *Dokumenty, vzpomínky a komentáře na emigraci helénských dětí v roce 1948 do Československa*. 1. vyd. Státní okr. archiv v Rokycanech, Rokycany 2001, s. 28-29

²⁴ Svarnuť – Zrazený odboj, 9. vydání, Thessalonikia, prosinec 1986, str. 489

²⁵ Rozhovor autora s panem Dimitrios Troianos, narozen 1952, rozhovor pořizen 4. 4. 2012

3 Řecká emigrace do zahraničí, jako následek občanské války

Občanská válka v Řecku vyvolala dvě velké emigrační vlny obyvatel. Především šlo o obyvatele z území, kde probíhaly boje mezi partyzány a vládním vojskem. Na konci občanské války opustili Řecko i vojáci poražené levicové armády, jejich rodiny a obyvatelstvo, kterému hrozila perzekuce a fyzická likvidace ze strany pravicové vlády. Celkový počet uprchlíků vyhnaných ze svých domovů se odhaduje až na 780 000. *„Američané plošně bombardovali celé území, které bylo pod kontrolou partyzánů. Nálety trvaly celé dny, lidé z vesnice se chodili od rána od pěti hodin schovávat do lesů a večer se vraceli do svých domovů. Moji rodiče nebyli partyzáni, ani komunisté. Do vnitrozemí, kde se nebojovalo, se nedalo dostat, protože všechny cesty byly uzavřené. Otec byl starý a bál se toho, že by ho mučili a chtěli po něm, aby udával lidi z vesnic, kde byli partyzáni. Jeden z náletů zničil náš dům, který vyhořel. Rodiče se báli o holý život, proto se rozhodli odejít na dobu, než skončí občanská válka do Jugoslávie. Jednou v noci si sbalili nejnnutnější věci, dobytek nechali ve chlévech a společně s dalšími asi patnácti až dvaceti lidmi z vesnice jsme odešli přes hranici do Jugoslávie. Bylo mi v tu dobu 12 let a pamatuji si, že svítal měsíc a pořád někdo říkal, ať jsme potichu. Zpět do Řecka jsme se poté dlouhé roky nemohli vrátit, což rodiče nesli těžce“.*²⁶

První vlna emigrace, tzv. dětská, která proběhla především v letech 1948 a 1949 a týkala se 25 000 řeckých dětí (některé údaje uvádějí až 28 000). Druhá vlna na podzim roku 1949, byla mnohem masivnější a dotkla se desetitisíců občanů. Do východních států uteklo na sto tisíc Řeků. Z toho v Československu našlo svůj azyl přibližně 14 000 emigrantů.²⁷

Poskytnutí dočasného azylu řecké politické emigrace, ke kterému se tehdejší Československo spolu s dalšími státy východního bloku zavázalo, dostalo název „Řecká akce“. Prozatímní demokratická vláda Řecka a vlády lidově demokratických zemí byly

²⁶ Rozhovor autora s paní Anitou Varteckou, narozena 1936, rozhovor pořízen 29. 2. 2012

²⁷ CIRONIS, P. *Akce „Řecké děti 1948“*, *Dokumenty, vzpomínky a komentáře na emigraci helénských dětí v roce 1948 do Československa*. 1. vyd. Státní okr. archiv v Rokycanech, Rokycany 2001, s. 34

přesvědčeny, že se jedná o emigraci dočasnou a že se emigrující Řekové vrátí, jakmile bude v zemi poražena pravicová vláda.

3.1 Emigrace Řeckých dětí

Děti musely snášet útrapy a strádání občanské války a přišly tak o možnost prožít své dětství v klidu a míru. Mnohé z nich přišly o své domovy, rodiče, příbuzné a známé, kteří padli během válečných bojů. Aby se vyhnuly útrapám války, musely nedobrovolně opustit své domovy a ocitly se tak daleko od svých domovů, rodičů a své vlasti. Jednalo se především o děti z horské oblasti severního Řecka (Thrákie, Egejské Makedonie a Epiru).

Evakuace dětí z válkou postižených oblastí severního Řecka byla oboustranná a byla organizovaná jak stoupcem levicové PDKE, tak i ze strany pravicové aténské vlády. Vláda v Athénách rozhodla, že děti z válečných oblastí budou shromažďovány v táborech řecké královny Frederiky (umístěno v nich bylo kolem 15 000 dětí). PDKE poukazovala na někdejší členství řecké královny Frederiky z Braunschweigu ve spolcích Hitlerovy mládeže a snažila se proto evakuovat děti dříve, než je do táborů odvedou „monarchofašisté. Do tzv. lidově demokratických zemí bylo poté evakuováno přibližně 24 000 dětí.²⁸

PDKE během občanské války požádala vládní představitele zemí s lidově demokratickým zřízením o pomoc pro řecké děti. Poté co tyto vlády a Sovětský svaz projevíly ochotu postarat se o ně, začala v únoru roku 1948 příprava řeckých dětí na jejich transport. Organizování transportů dětí z Řecka (jednalo se o děti řecké, makedonské, popřípadě jiné národnosti) se ujala místní samospráva za pomoci Demokratické armády Řecka.

Během roku 1948 se přepravilo přibližně do Československa 3 500, do Maďarska 2 500 dětí, do Rumunska 5 600 dětí, do Polska 3 500 dětí a do Německé

²⁸ Sloboda M. *Řecké děti v Jugoslávii 1948 – 1960* [online]. 1996-2011 [cit. 2011-11-22]. Dostupný z WWW: <http://www.dialogos-kpr.cz/txt_80/txt_0026.htm>

demokratické republiky 1 300 dětí.²⁹ Velký počet dětí byl rovněž umístěn v Jugoslávii. Různé zdroje udávají odlišné počty dětí umístěných v jednotlivých zemích.

Athénská pravicová vláda nesouhlasila s transporty řeckých dětí, a proto byl tento problém projednáván i na půdě Organizace spojených národů (OSN). Prozatímní vláda se obrátila na generálního sekretáře OSN s dopisem s reakcí na pomluvu athénské vlády o únosu dětí, kterého se prý dopustila. Transporty dětí odůvodňovala tím, že soustavné nájezdy na civilní obyvatelstvo a na území svobodného Řecka, které ovládají, je ve stálém nebezpečí bombardování měst a vesnic. Děti zde trpí hladem, podvýživou a různými nemocemi z důvodu bránění zásobování těchto území ze strany pravicové vlády.³⁰ PDKE uváděla, že ani jedno dítě nebylo posláno do kterékoli demokratické země bez souhlasu svých rodičů. Rodiče v každé obci sami vybírají pro každou skupinu čítající 20-25 dětí dospělou dívku, aby je v transportech doprovázela.

Jednání s vládními představiteli zemí, kteří poskytli řeckým dětem útočiště, lze stěží archiválně doložit, protože PDKE nebyla žádnou z vlád těchto zemí oficiálně uznána. Šlo spíše o jednání se zástupci komunistických stran účastněných v jednotlivých vládách těchto zemí. Přijetí řeckých dětí Československem měla z počátku na starost navenek nevládní Československo-řecká společnost (ČsŘS).³¹ S touto institucí v dalších letech spolupracoval Český červený kříž, dále Ministerstvo sociálních věcí, oblastní stranické výbory Komunistické strany Československa (KSČ), národní výbory, Československý svaz žen, Československý svaz mládeže, Ústřední rada odborů, dále řada podniků a továren, ale i jednotlivci z řad obyvatelstva.

Pro přijetí transportů řeckých dětí v Československu byla zřízena na Moravě shromažďovací střediska Mikulov a Maloměřice u Brna, v Čechách to byly Všebořice u Ústí nad Labem. První železniční transport se 749 dětmi ve věku jednoho měsíce až 14 let dorazil do Mikulova přes hraniční stanici Parkan na Slovensku (dnes Štúrovo) 27. dubna 1948. Děti přijely v doprovodu 33 matek a učitelek.³²

²⁹ PAPADOPULOS, L.: Děti bouře, s. 75

³⁰ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 30

³¹ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 29

³² CIRONIS, P. *Akce „Řecké děti 1948“*, *Dokumenty, vzpomínky a komentáře na emigraci helénských dětí v roce 1948 do Československa*. 1. vyd. Státní okr. archiv v Rokycanech, Rokycany 2001, s. 33- 34

V roce 1948 přijely do Československa celkem čtyři transporty s řeckými dětmi. Součet dětí v těchto transportech činil 2 515 osob. V roce 1949 následovaly další transporty na naše území a celkový počet řeckých dětí se vyšplhal na 3 875. Další děti (přibližně 625) ještě přijely do republiky v roce 1949 spolu s dospělými v druhé vlně emigrace. Souhrnné zprávy uvádějí, že děti k nám přijely ve velmi zuboženém stavu, špinavé, zavšivené, podvyživené, duševně podlomené a některé dokonce raněné. Děti dále trpěly dýchacími potížemi, průduškovým onemocněním, tuberkulózou, kožními nemocemi, revmatizmem a nemocemi pohybového ústrojí. Po příjezdu byly podrobeny zdravotním prohlídkám, odvšiveny a dostaly nové oblečení. S vážnějšími chorobami byly převezeny do karanténních stanic nebo do nemocnic.³³

Ze záchytných stanic odjížděly do pro ně zřízených dětských domovů. V letech 1948 – 1950 bylo v Čechách, na Moravě a na Slovensku zřízeno přes sto domovů pro řecké děti. Z počátku byly děti do domovů umísťovány podle příbuzenských nebo sousedských vztahů, aby lépe snášely odloučení od rodičů. V některých domovech byly umístěny dokonce děti z celé vesnice. Některé děti žily v těchto domovech i několik let, do doby než se o ně vlastní rodina mohla postarat. Poslední dětský domov řeckých dětí v Šilheřovicích (okr. Opava) ukončil svoji činnost v roce 1962, odchodem posledních dětí, které dovršily 15. rok svého věku. *„Rodina mého otce žila v Řecku nedaleko okresního, asi třicetitisícového města Kilkis. Oba rodiče mého otce byli partyzáni, děda zahynul v bojích během občanské války v roce 1948. Můj otec přijel jako patnáctiletý do Československa v transportu v roce 1949, jako jediný ze čtyř sourozenců. Dvě otcovi sestry a bratr zůstali se svojí matkou v Řecku a do Československa přijeli až později. Otec žil v dětských domovech v Běhařově a Klokočově. V roce 1951, když se osídlovalo pohraničí, přišel do Krnova. Moje maminka přijela do Československa jako třináctiletá spolu se svojí matkou také v roce 1949. Děda z matčiny strany rovněž padl jako partyzán v občanské válce. Po příchodu do Československa žili v Běhařově a později se přestěhovali do Krnova.“*³⁴

³³ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 36-38

³⁴ Rozhovor autora s panem Vasilis Kesidis, narozen 1954, rozhovor pořízen 7. 1. 2012

3.2 Emigrace dospělých

Druhá vlna bývá označována jako tzv. velká emigrace. Emigranti se uchýlovali zpočátku do sousedních zemí. Jednalo se především o partyzány DSE, kteří byli poraženi v pohoří Grammos u Albánsko-řeckých hranic, rodiny partyzánských bojovníků, přívrženci PDKE a zajaté vojáky řecké královské armády. Nezřídka odcházeli ze země obyvatelé celých vesnic. Celkově emigrovalo z Řecka do států tehdejšího východního bloku okolo sto tisíc osob, další tisíce emigrovaly do dalších zemí po celém světě. První transporty řeckých emigrantů začaly přes Albánii do Jugoslávie, Sovětského svazu, Československa, Maďarska, Polska, Bulharska, Rumunska a Východního Německa v druhé polovině roku 1949. V letech 1948-1950 přišlo do Československa přes dvanáct tisíc uprchlíků. Jejich počty se v dalších letech měnily z důvodu slučování rodin, repatriací a příchodu řeckých emigrantů z Maďarska v krizovém roce 1956. Počet řeckých emigrantů v Československu se tak pohyboval v rozmezí mezi 13-15 tisíci.

První transport uprchlíků přijel z Jugoslávie záchytného tábora Lešany v Čechách přes stanici Štúrovo dne 30. srpna 1949. Tato skupina zahrnovala 746 dospělých a 475 dětí, celkem 1 221 osob. Z počtu 340 mužů jich bylo 140 těžce raněných, bez nohy nebo ruky. Ranění byli umístěni v pražských nemocnicích.³⁵ „*Otec byl partyzán a do Československa přijel v transportu jako devatenáctiletý v roce 1949. Těsně před koncem občanské války v Řecku byl zraněný, protože šlápnul na minu. Po příjezdu do Československa byl umístěn do Jedličkova ústavu v Praze, kde se léčil*“.³⁶

V druhém transportu přijelo, o tři dny později 2. září 1949 do Lešan 1 200 řeckých uprchlíků, z toho bylo 577 mužů, 509 žen a 144 dětí. Třetí skupina uprchlíků v počtu 1 172 osob (743 mužů, 352 žen a 77 dětí) přijela do záchytné stanice Mikulov dne 7. září 1949. Do konce roku 1949 následovaly ještě další 4 sledy převozů řeckých uprchlíků z Jugoslávie, Francie (jednalo se pouze o 20 mužů), Albánie a několik průjezdních transportů s uprchlíky přes Československo do Maďarska a dalších zemí. Další transporty s uprchlíky následovaly v roce 1950.³⁷

³⁵ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 286

³⁶ Rozhovor autora s panem Janis Akritidis, narozen 1957, rozhovor pořizen 27. 1. 2012

³⁷ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 286-288

Pobyt řeckých emigrantů v exilu byl považován všeobecně za dočasný a proto se PDKE společně s československými státními orgány snažily co největší počet emigrantů koncentrovat a izolovat od domácího obyvatelstva. Proto byli z počátku usidlováni do odlehlých vesnic po odsunutých sudetských Němcích a měli zakázáno se z těchto míst stěhovat. Většina řeckých imigrantů pracovala po svém příchodu převážně v zemědělství.

Politika koncentrace a izolace Řeků se však brzy ukázala jako neudržitelná, protože tak velký počet imigrantů nestačila práce v zemědělství a lesnictví uživit. Proto bylo nutné je svázat za prací do průmyslových oblastí, kde se často a bez povolení úřadů usazovali. Od podzimu roku 1950 přestaly exilové a naše státní orgány politiku izolace praktikovat, protože se ukázalo, že emigranti budou muset z důvodu mezinárodně politických důvodů zůstat v exilu dlouhodobě. Péči o emigranty a kontrolu nad nimi převzaly od řeckých orgánů československé státní orgány a následně byla zahájena integrace imigrantů do naší většinové společnosti.³⁸

3.3 Etnické a jazykové složení řeckých emigrantů

Většina řeckých emigrantů k nám přišla převážně ze severního Řecka, které je etnicky velmi heterogenní a jednalo se hned o několik etnických skupin. Někteří imigranti byli etnicky indiferentní³⁹ a nebylo pro ně důležité zařadit se k některému etniku. Řecké migranty v Československu dělíme do šesti základních skupin. Nejpočetnější skupinou imigrantů byli Řekové, jednalo se přibližně dvě třetiny. Po nich následovali Makedonci (jedna třetina), Albánci, Aromuni, Turci a Sefardští Židé.

Řekové (řečtina)

Řekové, kteří do Československa imigrovali, pocházeli z oblasti severního Řecka (Epiru, Egejské Makedonie, Thessalie a Thrákie), další byli původem i z jiných zemí. Mezi tyto Řeky, ačkoli nejsou původními obyvateli Řecka, patří Konstantinopové, Pontiové, Kavkazi, Maloasijské Řekové, Thessalové a Ipirioti, Makedonci a Thrákioti. Řekové, kteří pocházeli z jazyčně heterogenních rodin či obcí,

³⁸ Sloboda M. „Až bude v Řecku mír, vrátíme se domů“. *Řecká národnostní skupina v České republice* [online]. 1996-2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://recka-obec-spok.wz.cz/mariansloboda.htm>>

³⁹ indiferentní-neurčitý, neutrální, nezúčastněný, netečný, lhostejný

byli bilingvní.⁴⁰ Pokud Řekové pocházeli z oblasti osídlené slovanskými mluvčími (severozápadní Egejská Makedonie), znali kromě svého řeckého nářečí i některou místní slovanskou varietu. Pokud žili v kontaktu s Arvanity a Albánci (v severozápadní Egejské Makedonii a v Jižním Ipiru), znali i některou variantu arvanitštiny, resp. albánštiny. Malá část Řeků měla jako první jazyk makedonštinu (tzv. Slavofoni).⁴¹

Makedonci (makedonština a řečtina)

Druhou nejpočetnější etnickou skupinou mezi emigranty byli slovanští Makedonci. V armádě DSE bylo 30-40 procent Makedonců a kolik jich přesně přišlo do Československa, není známo. Tvořili přibližně jednu třetinu imigrantů a pocházeli zejména z řeckých okresů Florina (Lerin), Kastoria (Kostur) a Edessa (Voden). Mluvili jedním z dialektů makedonského nebo severořeckého jazyka, podle toho, z jaké části Řecka pocházeli.

Albánci (albánština a řečtina)

Mezi imigranty v Československu bylo i několik řeckých Albánců. Řečtí Albánci se podle víry dělí na dvě skupiny, na křesťanské Arvanity, kteří mluví řecky a muslimské Albánce. Zda do Československa přijeli příslušníci obou skupin, není jisté.

Aromuni =Kucovlaši (aromunština a řečtina)

Aromuni jsou v Řecku nepočetnou menšinou. V padesátých letech jich v Československu bylo zřejmě jen několik málo desítek a usídlili se zvláště ve Dvoře Králové nad Labem. Jsou bilingvní, to znamená, že mluví aromunsky a vlastní variantou řečtiny.

Turci (turečtina, řečtina)

V občanské válce zpravidla neangažovali na žádné straně, nicméně válečné události do Československa zanesly minimálně dvě či tři turecké rodiny.

Sefardští Židé (řečtina)

Do Československa imigrovalo a dodnes zde žije i několik sefardských Židů. Ti

⁴⁰ doslovně přeloženo jako dvojjazyčný, tj. užívající aktivně dvou jazyků

⁴¹ SLOBODA, M. „Až bude v Řecku mír vrátíme se domů“: O vzniku a vývoji řecké menšiny u nás – lingvistické i nelingvistické aspekty, in: Češtinář, s. 117

byli v Řecku do okupace německou armádou velmi početnou skupinou, zvláště v Soluni. V době emigrace mluvili řecky a většina z nich i románským jazykem ladino.⁴²

3.4 Slučování rodin

Postupnou emigrací Řeků během občanské války do lidově demokratických a dalších zemí došlo k rozdělení mnoha rodin. Po porážce vojska PDKE a s pochopením skutečnosti, že návrat do Řecka nebude v nejbližší době možný, nastal problém shledání dětí a dospělých, kteří žili odděleně v různých hostitelských zemích, podle toho, s jakými proudy opustili vlast. Vyskytly se případy, že jeden rodič se například nacházel v Řecku, druhý v některé ze zemí východního bloku, nebo dokonce v USA, Austrálii, Argentíně a jinde. Jedno jejich dítě bylo v Polsku, druhé v Československu, třetí v Jugoslávii, apod. Proto byly během padesátých let snahy o to, aby se tyto odloučené rodiny opět spojily. Řešení sloučení těchto odloučených rodin nebylo v silách jednotlivců, a proto musely pomoci ústřední orgány a Mezinárodní červený kříž. *“Do Československa jsem spolu se třemi sourozenci přijel v transportu v srpnu 1948. V Mikulově jsme byli rozděleni do různých dětských domovů. Matka pobývala v Jugoslávii v městě Bulkes a do Československa přijela později. Tatínek emigroval lodí do Polska, kde bydlel ve Zhořelci. V dětských domovech jsem strávil sedm let života a na rodiče jsem už téměř zapomněl. Všichni společně jsme se sešli až v roce 1955. Poté jsem byl šťastný, že můžu žít se svou pravou rodinou.”*⁴³

Slučování rodin bylo zpočátku organizováno ÚV KSŘ v Bukurešti a bylo prováděno samosprávami řeckých emigrantů. Při slučování rodin měla platit zásada, že počet nově příchozích emigrantů bude vyvážen stejným počtem odcházejících. Začátkem roku 1953 bylo ÚV KSŘ konstatováno, že slučování rodin probíhá chaoticky, bez řádného zjištění, kde se osoby nalézají. V letech 1952 až 1955 bylo uskutečněno pro sloučení rodin třicet převozů mezi Československem na jedné straně a Bulharskem, Jugoslávii, Maďarskem, Polskem, Rumunskem, Bulharskem, NDR a Sovětským svazem na straně druhé. Do Československa v té době přijelo dva tisíce osob a odjelo 2 330 osob. Tento údaj nezahrnuje jednotlivce, kteří přijeli do Československa nebo

⁴² SLOBODA, M. „Až bude v Řecku mír vrátíme se domů“: O vzniku a vývoji řecké menšiny u nás – lingvistické i nelingvistické aspekty, in: Češtinář, s. 119

⁴³ Rozhovor autora s panem Stefanos Simichanidis, narozen 1945, rozhovor pořizen 3. 1. 2012

odjeli v menším počtu do Austrálie, Kanady a USA.⁴⁴ „Já jsem se třemi sourozenci odjela v březnu 1948 do Jugoslávie, odkud jsme bez nejstarší sestry, která zde musela zůstat, pokračovali do Maďarska do Budapešti. Rodiče přijeli do Československa s nejmladším bratrem v roce 1949. Díky Červenému kříži jsme se setkali v roce 1954 a naše rodina byla konečně zase spolu. Měli jsme štěstí, protože mnoho dětí co jsem znala, zůstalo bez rodičů, bez sourozenců....“⁴⁵

V roce 1957 považuje ÚV KSČ slučování rodin organizováním hromadných transportů za ukončené, řešeny mají být jen jednotlivé případy sloučení manželů, sloučení dětí s rodiči nebo příbuznými a sloučení s příbuznými v sociálních případech. V této době žádá o příchod do Československa 1 350 řeckých emigrantů z Taškentu, 150 z Maďarska a další desítky emigrantů žádají o příjezd do naší republiky z Polska, Rumunska, Albánie, Bulharska a Jugoslávie. V tomto roce řecký poslanec strany EDA⁴⁶ požádal na československém zastupitelském úřadu v Athénách o povolení vstupu několika poslanců do Československa, aby se zde seznámili s životem československého lidu a řeckých emigrantů. Po návratu do vlasti by pak v tisku a parlamentu tlačili na řeckou vládu, aby povolila uprchlíkům návrat zpět do vlasti, protože již 1 700 osob požádalo řeckou vládu o návrat do Řecka. Naopak na ÚV KSČ, Československý červený kříž a zastupitelský úřad v Athénách docházely žádosti některých řeckých občanů o trvalý příjezd do Československa za rodinnými příslušníky, kterým řecká vláda neumožnila návrat do vlasti. Jednalo se o otce, matky nebo děti, kteří byli v době odchodu do emigrace ve vězení, vyhnanství nebo byli jinak odloučeni od své rodiny.⁴⁷

3.5 Repatriace (návrat do vlasti)

Řeční uprchlíci odcházeli ze své vlasti s představou, že se po několika letech vrátí a jejich pobyt v Československu je pouze dočasný. Protože počítali s brzkým návratem do Řecka, ponechávali sobě i svým dětem po řadu let řecké občanství (někteří

⁴⁴ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řeční uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 372, 373

⁴⁵ Rozhovor autora s paní Anastasia Sideridu, narozená 1936, rozhovor pořizen 20. 2. 2012

⁴⁶ Eniaia Démokratiké Aristeras (tj. mír, demokracie, nezávislost), Jednotná demokratická levicová strana – řecká pokroková politická strana založená před parlamentními volbami v červnu 1951 jako politická koalice socialistických a levicově demokratických sil.

⁴⁷ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řeční uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 272, 273

ho mají doposud). Vzhledem k politickému vývoji v Řecku se stal návrat do vlasti pro většinu emigrantů, kteří byli pro vládnoucí režim nežádoucí, a stal se tak předmětem mezinárodních diplomatických vyjednávání. Repatriace řeckých emigrantů probíhala v několika vlnách a v různém časovém období.

První vlna repatričního procesu začala v druhé polovině roku 1954, po částečné normalizaci řecko-československých vztahů. Projevem dílčího uvolnění napětí mezi oběma státy bylo rozhodnutí povolit návrat řeckým občanům, kteří o to požádají. Ve dvou hromadných transportech v září a v prosinci roku 1954 odcestovalo tehdy z Československa do Řecka prvních 737 osob. Byli mezi nimi i zavlečení příslušníci řecké královské armády a dvacet dětí. Po roce 1954 se řečtí občané nemohli vracet do vlasti hromadně, ale pouze jednotlivě, po individuálním přezkoumání žádostí řeckými orgány. Vyřizování jednotlivých formalit trvalo i několik let. Athénská vláda chtěla tímto způsobem zamezit přístup politicky nežádoucím osobám, ale i těm, kteří se nehlásili k řecké národnosti.⁴⁸ V dubnu roku 1967 proběhl v Řecku vojenský převrat, který byl silně pravicově zaměřený. Repatriace Řeků do vlasti byla okamžitě zastavena. Někteří z navrátilců byli za levicové chování uvězněni, jiní měli problémy se státní správou a policií. Tímto končí první etapa reemigrace Řeků a začíná stoupat počet těch, kteří se rozhodli přijmout československé státní občanství.⁴⁹

V pořadí druhá a pravděpodobně největší vlna řecké reemigrace začala v roce 1974, po pádu vojenského režimu. V následujících letech výrazně stoupá počet navrátilců. V roce 1981 po parlamentním vítězství strany Panhelenské socialistické hnutí (PASOK) byl přijat zákon, který rušil veškerá omezení pro návrat Řeků do vlasti. Řecká vláda nechala pro reemigranty stavět nové byty a pomáhala jim v jejich zapojování do každodenního života řecké společnosti. Zde stojí za zmínku připomenout, že Řecko v tomto roce vstoupilo do Evropské unie. V této době se pravděpodobně vrátilo do Řecka přibližně dva a půl tisíce osob. *“Po pádu vojenské chunty v roce 1975 jsme se s celou rodinou vrátili do Řecka. Ze začátku jsme všichni společně bydleli v jednom velkém bytě v Soluni. Já jsem začal pracovat v Soluni u jedné firmy jako soustružník, můj bratr pracoval jako instalatér a otec jako řidič v české firmě Zetor. Manželka byla s naším ročním synem doma a starala se společně s mojí matkou o domácnost. Z počátku nás místní Řekové moc nebrali a měli k nám určitý odstup,*

⁴⁸ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 659

⁴⁹ OTČENÁŠEK, J. *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*, in: Český lid, s. 157

časem se však vztahy upravily. Po nějaké době začala naše rodina podnikat a otec založil dva obchody se zeleninou a koupil velký dům. Do Československa jsme jezdili na návštěvy za známými a já se zde po rozvodu s první ženou znovu oženil. Druhá žena byla Češka, a proto jsem se v roce 1990 jako jediný z rodiny natrvalo vrátil zpět do České republiky. V současné době o návratu zpět do České republiky uvažuje vzhledem k ekonomickým změnám v Řecku i můj bratr, který mě často navštěvuje.⁵⁰ K další hromadné reemigraci došlo po roce 1985 v souvislosti s převedením důchodů do Řecka. Návrat do vlasti po tolika letech však nebyl vždy tak „ružový“, jak si ho někteří představovali. V Řecku na ně bylo nahlíženo jako na cizince a přezívají je zde Čechy. Část reemigrantů se po pár letech strávených v Řecku vrátila zpět do České republiky.

Třetí vlna návratů do Řecka nastala po změnách, které nastaly v československé společnosti po listopadu v roce 1989. Tato vlna nebyla v počtu odcházejících nijak výrazná. Do Řecka odcházejí převážně mladší lidé, pocházející převážně ze smíšených rodin. Pobyt v Řecku a u nás střídají, část roku žijí v Řecku u svých příbuzných (bydlí např. u svého otce nebo příbuzných) a poté se zase vrací zpět do České republiky (zde zase žije např. matka nebo čeští příbuzní). V současné době žije v České republice přibližně tři a půl tisíce Řeků a ročně se jich vystěhuje jen minimum.⁵¹ „*Od roku 1976 jsme s rodinou pravidelně jezdili na dovolenou do Řecka, kde jsme měli příbuzné (můj otec tam měl sestřenic, bratrance a další příbuzné). V roce 1990 jsem se do Řecka odstěhoval s manželkou, která je Češka a našimi dětmi. Syn měl v té době pět let a dcera dva roky. V Řecku začal syn chodit do školky a poté do školy. Obě děti uměly dobře řecky, protože moji rodiče pocházeli z Řecka a doma v Československu jsme mluvili mezi sebou a dětmi řecky. V Řecku jsme bydleli v Soluni v pronajatém bytě, kousek od moře. Já jsem pracoval jako zámečnick a manželka se starala o rodinu a domácnost. Bydlení v Řecku bylo velmi drahé a to byl také jeden z důvodů, proč jsme se po dvou letech vrátili zpět do České republiky a já zde začal od roku 1995 podnikat“.⁵²*

⁵⁰ Rozhovor autora s panem Vasilis Kesidis, narozen 1954, rozhovor pořizen 7. 1. 2012

⁵¹ OTČENÁŠEK, J. *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*, in: Český lid, s. 157

⁵² Rozhovor autora s panem Janis Akritidis, narozen 1957, rozhovor pořizen 27. 1. 2012

4 Vztah české majority k řecké minoritě

Řecká národnostní menšina se během posledního půlstoletí stala součástí naší společnosti a nemá žádné závažnější problémy se soužitím s Čechy. Při sčítání obyvatel v roce 2001 žilo v České republice 3 219 Řeků. Do současné doby se tento stav nijak zvlášť nezměnil a odhaduje se okolo tři a půl tisíc. Zpočátku izolovaná skupina se začala v polovině padesátých let adaptovat a postupně se plnohodnotně integrovala do naší společnosti. Řekové u nás pracují, studují, zastupují různé firmy nebo řecký stát.

4.1 Osidlování pohraničí řeckými emigranty

Řečtí imigranti byli většinou usazováni v českém pohraničí, v oblastech které byly neobydlené po odsunutých sudetských Němcích. Právě zde byl dostatek ubytovacích možností a pracovní uplatnění převážně v zemědělství. Na severní Moravě se Řekové usídlili v obcích okresu Šumperk, Krnov (později Bruntál), Opava, dále v Ostravě, Orlové, Kopřivnici, Karviné, Novém Bohumíně a ve Frenštátě pod Radhoštěm. Ve Východních Čechách žili v okresech Trutnov, Rychnov nad Kněžnou a ve Dvoře Králové nad Labem, v severních Čechách v Liberci a Jablonci nad Nisou.

4.2 První roky soužití Řeků a Čechů

Protože Řekové byli v Československu soustředěni ve velkém počtu do vybraných oblastí, jako byl například okres Krnov na severní Moravě, kde bylo usídleno zhruba pět tisíc emigrantů, začala se přirozeně projevovat částečná nelibost místního obyvatelstva k novým přistěhovalcům. Bylo krátce po válce, byl nedostatek potravin a mnoho místních neznalo důvod, proč přijeli řečtí političtí emigranti do Československa.

Řekové zpočátku neuměli česky a vznikala mezi nimi a místním obyvatelstvem jazyková bariéra. Docházelo mezi nimi k nedorozuměním a k různým komickým situacím. *„Když například někdo zařval na Řeky „ticho!“, což v řečtině znamená zeď, postavili se přítomní ke zdi. Toto se například stalo v Krnově u fotografa, když fotograf zakřičel na děti, které byly hlučné. Mezi Čechy a Řeky také docházelo k častým*

incidentům. Když například řecké děti kradly ovoce ze zahrad, bylo slyšet takové nadávky jako: „co tu děláte, běžte do Řecka“ nebo „Turku běž do Řecka“. To stačilo k tomu, aby někteří horkokrevní Řekové reagovali podrážděně. Počáteční vztahy měly určité trhliny a byly napjaté, ale postupně se začaly zlepšovat, tím, že se Řekové integrovali a přizpůsobili způsobu zdejšího života.⁵³

Velká péče byla věnována řeckým dětem, které přijely do Československa téměř všechny negramotné, jen malá část měla několik tříd základní školy. Vyučování začalo hned v roce 1948. Řecké děti se v celku rychle dokázaly naučit českému jazyku a od školního roku 1951-1952 začaly navštěvovat české školy. Děti musely kromě výuky v češtině absolvovat několik hodin v řečtině. V řečtině probíhala výuka vlastivědy, dějepisu a zeměpisu Řecka. Po základní škole nastupovaly do učňovských oborů, průmyslových škol a gymnázií. Některé řecké děti začaly později studovat na vysokých školách.

Řečtí imigranti starší patnácti let byli hned po svém příjezdu do Československa a nezbytném usazení zapojeni do pracovního procesu. Dívky a ženy se zapracovaly jako dělnice v místních textilkách, ve vznikajících zemědělských družstvech a státních statcích. V menší míře našly zaměstnání i v továrnách, převážně strojírenského a lehkého průmyslu. Muži začali pracovat ve strojírenském a těžkém průmyslu (Vagónka Studénka, Nová Huť, Třinecké železárny, Velamos, Tatra Kopřivnice, Tesla Rožnov, Škoda Plzeň aj.). Na vesnicích měli možnost pracovat v zemědělských družstvech, státních statcích, v kamenolomech nebo v lesích.⁵⁴

Řeckým občanům byla od počátku jejich příjezdu do Československa věnována značná péče ze strany našich úřadů. Byla jim poskytnuta lékařská péče, ubytování, stravování, dostali práci, vzdělání a postupem času i možnost úplného zařazení do majoritní společnosti. Všechny vzniklé problémy počátečního soužití Řeků a místních obyvatel časem pominuly, když Češi poznali, že Řekové jsou pracovití, kulturní a přátelští, s velkou touhou po vzdělání.

⁵³ Rozhovor autora s panem Stefanos Simichanidis, narozen 1945, rozhovor pořizen 3. 1. 2012

⁵⁴ OTČENÁŠEK, J. *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*, in: Český lid, s. 153

4.3 Řecké tradice, kulturní a společenský život Řeků v ČR

Řecké zvyky a tradice vychází z pravoslavného náboženství. Tradice a zvyky bylo to jediné, co si Řekové přinesli s sebou do nového bydliště v Československu. Přišli k nám v odlišném oděvu, s jinými pracovními návyky. Dále měli jiné vztahy uvnitř rodiny, která je patriarchální, měli své obřady, obyčeje a folklór.

Důležitou roli si podržel i jídelníček. Významnou složkou řecké tradiční kuchyně je zelenina, ovčí sýr, olivy, bílý chléb a jehněčí maso. Hlavně zelenina zůstala i po přestěhování důležitou složkou stravy. Pouze druhy pěstované zeleniny se přizpůsobily zdejšími podmínkám a Řekové na svých zahrádkách pěstují převážně fazole, rajčata a papriky.

Řecké lidové písně

Lidové písně pocházejí z různých částí Řecka a vyznačují se vlastním rytmem a tancem. Díky tomu může znalec poznat, z jaké oblasti píseň pochází a jaký tanec se k ní tančí, aniž by jí předtím slyšel. V Československu došlo k smíšení řeckých emigrantů z rozdílných částí Řecka, proto již nelze rozlišit, kdo z jaké části Řecka pochází.

Řecké lidové tance a hudba

Lidový tanec hraje důležitou roli ve vyjadřování pocitů v každodenním životě lidí a Řekové tančí při každé příležitosti. Tance se předávají z generace na generaci až do současné doby, každý tanec vypovídá nějaký příběh. V Česku se dnes lidovému tanci věnuje několik řeckých tanečních souborů, které jsou otevřené široké veřejnosti a vystupují na folklórních festivalech v republice i v zahraničí.

Svátky a jmeniny

Řekové slaví jmeniny více než narozeniny. Jména v kalendáři jsou odvozena od jmen svatých a většinou se předávají z dědy na vnuka.

Zasnoubení, svatba

U Řeků bývalo zvykem žádat otce o nevěstinu ruku, což se pokládalo za zasnuby. V Česku se z počátku tento zvyk dodržoval, ale částečným míšením kultur tato tradice zcela odpadá. Dnešní Řekové již žijí moderním způsobem, tuto tradici již tolik nedodržují tak jako jejich rodiče. Co se týče svateb, nevěsta obvykle dostává věno od matky, které se skládá s ručníků, povlečení a háčkovaných deček a od otce, který obvykle věnuje nevěstě nábytek do domácnosti. Tento zvyk se vyskytuje především na řeckém venkově, v Česku se nevyskytuje. Ženich nesmí vidět nevěstu před svatbou a při prvních manželských krocích svatební hosté posypou novomanželé rýží. Po obřadu následuje velká slavnost, při které se tančí a hoduje několik dní. V českém prostředí svatba začíná v sobotu a protáhne se symbolicky do nedělního rána, kdy pokračuje u ženichových rodičů v užším kruhu příbuzných.

Křtiny

Křtiny se většinou konají rok po narození dítěte, které po křtinách dostává křestní jméno. Důležitou roli při tomto obřadu hraje kmotr, křtěné dítě je pocákáno vodou s olivovým olejem. Po obřadu probíhá oslava. Bývá zvykem, že pokud není dítě pokřtěno, není oslovováno jménem, ale pouze obecně jako dítě (řecky baby nebo mimi).

Karneval (Apokries)

V Řecku začíná karnevalové období masopustní nedělí a končí půstem, kterému se říká Čisté pondělí. Toto období trvající tři dny je plné oslav a průvodů v maskách, lidé oslavují v ulicích a v barech. Dnes tyto slavnosti probíhají spíše jako ukázka řeckých tradic a zvyků pro širokou veřejnost.

Velikonoce

Velikonoce jsou pro všechny Řeky nejdůležitějším svátkem a znamenají pro ně víc než Vánoce. Na Velký pátek se koná slavnostní procesí, lidé zapalují svíčky za zemřelé. V sobotu se chodí společně do kostela. Lidé si zapalují svíčky od kněze a odnášejí si je domů pro štěstí, o půlnoci se rozsvítí všechna světla, vypuknou ohňostroje a zvoní kostelní zvony. Tento největší svátek slouží k utužení rodinných vazeb a schází se při nich celá rodina.

Vánoce

Vánoce jsou u Řeků spojeny s půstem, nejí se mléčné pokrmy, vejce a maso, naopak se ve velké míře pečou sladkosti a cukrovinky všeho druhu. Velice oblíbené jsou Kourabiedes, které jsou podobné našim vanilkovým rohlíčkům. Vánoce se začínají slavit 24. prosince a trvají až do 5. ledna. Dárky nosí 1. ledna Svatý Mikuláš (řecky Agios Nikolas).⁵⁵

Kulturní činnost řeckých politických emigrantů v Československu (později v České republice) má bohatou historii a byla vždy na dobré úrovni. Řekové zakládali hudební kapely, pěvecké a taneční soubory, divadelní spolky. Mnohé z nich již dnes neexistují, protože zanikly z důvodu reemigrace mnoha řeckých občanů zpět do vlasti. Řeckých zábav a kulturních akcí se postupem času účastnilo stále více Čechů, kteří poznávali řeckou kulturu, řecké písně a tance, do kterých se sami zapojovali. Na druhé straně i Řekové začali poznávat českou kulturu a tak se rozvíjelo přátelství mezi řeckými a českými občany. Křížily se tak dvě zcela odlišné kultury, které si i dnes mají stále co říct.⁵⁶

Kulturně společenský život Řeků probíhá na místní a celostátní úrovni. Místní akce mají dopad na lokalitu, ve které jsou Řekové organizováni. Jde především o řecké taneční zábavy, kde se hrají tradiční řecké písně a tančí řecké tance. Dále jsou to vystoupení řeckých pěveckých a tanečních souborů se společenským programem k významným dnům, jako jsou Státní svátky Řecké republiky (25. března a 28. října), Velikonoce a Nový rok.

Každý rok se například v Krnově pořádají Řecké dny, na které se sjíždějí folklórní soubory z České republiky a Řecka. Další kulturní akcí celostátního a mezinárodního významu je řecký folklórní festival, který probíhá zpravidla v Ostravě a jehož se účastní soubory z Řecka a dalších zemí Evropy, kde žijí Řekové.

⁵⁵ *Asociace řeckých obcí v České republice* [online]. 1996-2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupný z WWW: < <http://www.arovcr.cz/kultura.htm> >

⁵⁶ Použito ze soukromého archivu pana Stefanos Simichanidis, předsedy ŘOK

4.4 Generační skladba Řeků

Příslušníky řecké etnické menšiny žijící u nás lze rozdělit do čtyř generačních skupin:

Stará generace - lidé narození ještě v Řecku (Turecku, Gruzii apod.), v období do druhé světové války. Tato skupina u nás žila podle tradičních zvyků a upjala se na návrat zpět do vlasti. Česky se příliš nenaučili a nikdy se plně nezapojili do české společnosti. Postupem času u nich sílila idealizace Řecka, kterou přenášeli na své potomky. Starší Řekové popisovali svým potomkům Řecko jako ráj na zemi a po desítkách let v exilu zněly tradiční řecké novoroční přípitky v pozměněné verzi "Všechno nejlepší a za rok ve vlasti!" (Chronia polla ke tu chronu stin Patridha). Rodiny staré generace byly a jsou patriarchálního typu. V této rodině je dominantní postavení muže, který se vůbec nezapojuje do domácích prací. Jeho funkce spočívala v tom, že chodil do práce a finančně zabezpečoval rodinu. Veškerý chod domácnosti spočíval na ženě, přestože i ona byla zaměstnána.

Střední generace – jde o řecké občany, kteří k nám přišli jako děti. Jsou narozeni během druhé světové války nebo těsně po ní. Jejím rodným jazykem je řečtina, kterou stále dobře ovládají. V Československu se naučili dobře česky a rusky. Tato generace vyrůstala v prostředí řeckých tradic a v neustálém připomínání návratu do vlasti ze strany starší generace. Tato generace byla již v intenzivním kontaktu s českým prostředím. Na rozdíl od staré generace bývají manželství i smíšená, i když je více případů sňatků Řeka s Češkou než naopak. Manželka českého původu byla starší generací vnímána jako cizorodý element, ale bývala přijata, protože se předpokládalo, že se přizpůsobí. Naopak v případě sňatku Řekyně s Čechem byla dcera považována za „ztracenou“ pro řeckou menšinu i pro případný návrat do Řecka. Pokud se v takové rodině narodil chlapec, dostal většinou řecké jméno, například Orestes, Georgios, Vasiliadis, apod., dcera dostala jméno obvykle mezinárodní jako Katarina, Irina, aby bylo snadno transponováno v případě návratu do Řecka. Tímto principem se samozřejmě neřídila celá skupina.⁵⁷ U těchto rodin již začíná upadat výsadní postavení muže, i když se ani on nezapojuje do domácích prací, ani do výchovy dítěte. „*Oba moji rodiče jsou Řekové a přijeli do Československa v transportech dětí v roce 1949. Brali se*

⁵⁷ OTČENÁŠEK, J. *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*, in: Český lid, s. 153, 154

*v roce 1953 a bydleli v Krnově. Já jsem se ženil v roce 1974, otec mojí manželky byl Řek a matka Češka.*⁵⁸

Mladší generace – potomci střední nebo starší generace, kteří se narodili v padesátých a šedesátých letech. Tato generace byla vychovávána již v novém prostředí. Většina z nich má ukončeno vzdělání, jsou vyučení, studovali na středních a vysokých školách. Řecko znají především z vyprávění, které bylo starší generací idealizované, a tím pádem pro ně bylo Řecko zemí zaslíbenou. U většiny z nich zůstala řečtina rodným jazykem a čeština se jim stává druhým rodným jazykem. Tradiční zvyky a formy rodinné struktury průběžně zanikají a jsou nahrazovány českými. U této generace jsou smíšené sňatky zcela normální. *„Oba moji rodiče pocházejí z Řecka a do Československa přišli v roce 1949, já jsem se oženil v roce 1985 a má žena je Češka. Naše děti ovládají dobře oba jazyky řečtinu i češtinu. Řecky jsme mluvili hlavně s mými rodiči a v řecké komunitě. V Řecku jsme bydleli dva roky, v současné době tam jezdíme na dovolenou nebo na návštěvu k příbuzným.*⁵⁹

Nejmladší generace – jedinci narození od sedmdesátých let do současnosti. Řecko znají především z vyprávění prarodičů nebo z návštěv u příbuzných, kteří reemigrovali. Znalost řečtiny již klesá i v čistě řeckých rodinách. Děti řecky rozumějí, jsou schopny jednoduše mluvit, ale znalost řeckého písma ovládají jen minimálně. Děti ze smíšených rodin už řecky většinou neumějí vůbec.⁶⁰

4.5 Řekové v České republice po roce 1989

Po roce 1989 se vlivem politické situace v Československu radikálně změnila i situace řecké menšiny. V devadesátých letech získala řecká menšina stejně jako domácí obyvatelstvo větší možnost seberealizace, musela se ale zároveň přizpůsobit novému právnímu a ekonomickému prostředí.

Řekové se začali věnovat ve zvýšené míře soukromému podnikání. Někteří si založili cestovní kanceláře orientované na Řecko, Kypr, Turecko a Chorvatsko. Další se

⁵⁸ Rozhovor autora s panem Vasilis Kesidis, narozen 1954, rozhovor pořizen 7. 1. 2012

⁵⁹ Rozhovor autora s panem Janis Akritidis, narozen 1957, rozhovor pořizen 27. 1. 2012

⁶⁰ OTČENÁŠEK, J. *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*, in: Český lid, s. 154

věnují provozu restaurací, které jsou specializované na řeckou kuchyň, nebo se zabývají dovozem řeckého zboží do České republiky, nebo naopak exportem českého zboží do Řecka. Využívají přitom znalostí řečtiny, příbuzných a známých, které mají v Řecku. Mnozí pracují v různých v podnicích, v zemědělství, ve stavebnictví a v autodopravě. Během let života v České republice mnozí vystudovali a v současné době pracují jako učitelé, lékaři, policisté nebo pracují na různých postech jako státní zaměstnanci.

Rovněž u nás žijí řečtí občané, senioři v důchodovém věku, kteří dostávají důchod od českého státu stejně jako čeští občané, pokud splnili obvyklé podmínky, jako je počet odpracovaných let, věk, apod. Pokud jim byla naším státem penze uznána, pobírají ji i v tom případě, že reemigrovali zpět do Řecka.

Řecká menšina si po celou dobu udržuje v České republice své zvyky a tradice. Pořádá různé kulturní akce na místní, celostátní i mezinárodní úrovni. Tyto kulturní akce mají velký význam pro život řecké menšiny u nás, fungují jako důležitá komunikace v rámci této menšiny a slouží jako potvrzení pocitu vzájemné sounáležitosti emigrantů a jejich potomků a připomenutí si svého původu. Řekové si rovněž udržují své náboženské tradice, jako jsou křtiny, církevní sňatky, pohřby, apod.

I když se počet příslušníků řecké menšiny dle výsledků sčítání lidí, domů a bytů v letech 1991 a 2001 příliš v počtech neliší (přibližně tři a půl tisíce osob), je patrné, že tato menšina stárne. Z věkové struktury řecké menšiny vyplývá, že její jádro odumře během příštích dvaceti až třiceti let. Pokud nedojde k posílení této menšiny například novou imigrací z Řecka, reintegrací Čechů nebo příslušníků jiných neřeckých národností, kteří mají řecký původ, tato menšina postupem času v České republice zřejmě zanikne.

Početní stav řecké národnostní menšiny vzhledem k ostatním menšinám žijícím v České republice je možné porovnat v následující tabulce obyvatelstva podle národnosti k 1. 3. 2001 (výsledky sčítání lidu, domů a bytů).

Obyvatelstvo ČR podle národnosti - průběžné výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001⁶¹

Národnost	Obyvatelstvo celkem		Muži		Ženy	
	absolutně	v %	absolutně	v %	absolutně	v %
Obyvatelstvo celkem v tom národnost:	10 294 822	100,0	5 016 688	100,0	5 278 134	100
česká	9 297 735	90,3	4 501 317	89,7	4 796 418	90,9
moravská	381 615	3,7	204 314	4,1	177 301	3,4
slezská	10 909	0,1	6 600	0,1	4 309	0,1
slovenská	194 008	1,9	95 191	1,9	98 817	1,9
polská	52 095	0,5	21 634	0,4	30 461	0,6
německá	39 238	0,4	18 452	0,4	20 786	0,4
romská	11 859	0,1	6 210	0,1	5 649	0,1
maďarská	14 737	0,1	7 745	0,2	6 992	0,1
ukrajinská	22 189	0,2	9 976	0,2	12 213	0,2
ruská	12 418	0,1	4 650	0,1	7 768	0,1
rusínská	1 109	0,0	532	0,0	577	0,0
bulharská	4 383	0,0	2 724	0,1	1 659	0,0
rumunská	1 241	0,0	670	0,0	571	0,0
řecká	3 231	0,0	1 679	0,0	1 552	0,0
vietnamská	17 586	0,2	10 862	0,2	6 724	0,1
albánská	692	0,0	501	0,0	191	0,0
chorvatská	1 594	0,0	894	0,0	700	0,0
srbská	1 810	0,0	1 145	0,0	665	0,0
ostatní	39 632	0,4	23 692	0,5	15 940	0,3
Nezjištěno, národnost neuvedena	186 741	1,8	97 900	2,0	88 841	1,7

⁶¹ Český statistický úřad, stav zpracování k 25. 2. 2002

5 Právní aspekty řecké migrace na území našeho státu

Všichni řečtí uprchlíci u nás měli zpočátku řecké občanství. Počítali totiž s brzkým návratem do Řecka a o jiném než řeckém občanství ani neuvažovali. Vzhledem k vývoji politické situace se ukázal jejich návrat do vlasti jako nereálný. Teprve po nástupu vojenského režimu k moci v roce 1967 řečtí uprchlíci, zvláště starší přestali věřit v návrat do vlasti a začali přijímat občanství Československa. Přijetím československého občanství či později občanství České republiky se jim zase naopak zkomplikovala možnost eventuálního návratu do Řecka.

Velká část Řeků si však ponechala dále řecké občanství, které mají dodnes. Z tohoto důvodu se může stát, že i přes to že u nás žijí po desítky let, trpí různými omezeními jako je neúčast na politickém životě státu nebo komplikace při jednání na úřadech apod.

Průkazy totožnosti

Po příjezdu řeckých uprchlíků do sběrných středisek byla provedena jejich policejní evidence a na jejím podkladě jim byly vydávány podle výnosu ministerstva vnitra z 28. 3. 1946, Prozatímní potvrzení totožnosti na tiskopise č. 338 Státní tiskárny v Praze. Tyto průkazy byly později nahrazeny novými předepsanými průkazy.⁶²

Ohlašovací povinnost cizinců se vztahovala i na řecké děti, zastoupené jejich opatrovníkem. Po dohodě s Ministerstvem sociální péče byly zavedeny tzv. Prozatímní potvrzení totožnosti pro děti z Řecka. Na tomto průkazu totožnosti bylo uvedeno podle výpovědi svědků jméno, datum a místo narození dítěte, místo posledního bydliště v Řecku, dále byl vyznačen příchod do ČSR, popis osoby a fotografie. Průkazy byly pořizovány ve dvou vyhotoveních a zároveň sloužily jako povolení k pobytu v naší republice.⁶³

⁶² BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 353

⁶³ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 41

Ohlašovací povinnost

Zákonem č. 52 ze dne 23. 2. 1949 o hlášení obyvatelstva a povolování pobytu cizincům byla stanovena všeobecná povinnost hlásit počátek, změnu a ukončení pobytu v určité obci. Povolení pro cizince na území Československé republiky bylo dva roky. Pro řeckou emigraci neplatily žádné úlevy a řečtí příslušníci museli vždy žádat úřady o prodloužení pobytu a zaplatit stanovený správní poplatek.⁶⁴

Povolení k práci

Řečtí emigranti, kteří měli na našem území povolení k pobytu, byli na základě prvotního ústního dojednání ministerstva vnitra s referáty práce, beze všech formalit začlenění do zaměstnání a dodatečně bylo ministerstvo požádáno o písemný souhlas, přičemž nebyly nikdy požadovány žádné poplatky.

Pasy a víza

Prakticky každý příslušník řecké emigrace v Československu mohl požádat řeckého konzula v Praze o vydání řeckého pasu a na jeho základě opustit území zemi. V praxi však takový pas dostala jen osoba z hlediska řecké vlády žádoucí. V případě cestování řeckých emigrantů do zahraničí měla platit zásada, že československé úřady nebudou Řekům dělat žádné potíže, ale budou vyžadovat vyjádření Řeckého komitétu v případě, že by se chtěli vrátit zpět do vlasti.⁶⁵

5.1 Ústřední řecká samospráva a politické vedení emigrace

Po příjezdu řeckých emigrantů do Československa, byla z jejich řad ustanovena samospráva, která utvořila jednotlivé výbory (kulturní, bezpečnostní, atd.) a ujala se řízení emigrace. Samospráva začala denně vydávat cyklostylované noviny s informacemi o mezinárodní situaci. Politické vedení v čele s KSŘ představovalo druhý organizační článek řecké emigrace. Časem mělo stejně jako samospráva svoji

⁶⁴ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 353

⁶⁵ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s. 366

místní, okresní a krajskou hierarchii. Byl ustanoven výbor s názvem Řecký komitét, který byl jednak stranickým vedením pro komunisty a jednak politickým a organizačním vedením pro celou řeckou emigraci.⁶⁶

V Československu byli do roku 1989 řečtí političtí emigranti organizováni v různých organizacích, spolcích a výborech jako např. Základní organizace Komunistické strany Řecka, Spolek řeckých občanů, Všeřecký svaz bojovníků národního odboje, Komunistická mládež Řecka, Organizace žen, Protidiktátorský výbor, Repatriační výbor, Svaz československého-řeckého přátelství, Rodičovský výbor, Pobočka Československého červeného kříže a další.⁶⁷

5.2 Současné řecké organizace a spolky v České republice

Řekové, osoby řeckého původu a jejich rodinní příslušníci se v České republice sdružují v občanských sdruženích, kterými jsou v současné době: Asociace řeckých obcí, Lyceum Řekyň v ČR, Klub přátel Řecka, Společnost Nikose Kazantzakise, Česká společnost novořeckých studií, Nadační fond Hellenika a další.

5.2.1 Asociace řeckých obcí v České republice a jejich činnost

Asociace řeckých obcí v České republice (AŘO) je dobrovolné, nepolitické sdružení, které je nezávislé na státních nebo politických institucích.

Mezi hlavní cíle AŘO v ČR patří prohlubování a podpora přátelských vztahů mezi Řeky žijícími v České republice a Českou republikou, zejména na poli kulturním a společenském. Podpora a rozvoj řecké identity prostřednictvím kulturních a vzdělávacích akcí, zachování a rozvíjení řeckého jazyka. Uchování a rozvoj vztahů s mateřskou vlastí, včetně společenské a hmotné pomoci krajanům od orgánů a institucí Řecké republiky. Šíření odkazu řecké kultury prostřednictvím vzdělávacích institucí, pořádáním přednášek a seminářů, seznamování s novodobou řeckou kulturou, pořádání

⁶⁶ BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s.r.o., Praha 2005, s345,346

⁶⁷ Použito ze soukromého archívu pana Stefana Simichanidise, předsedy ŘOK

akcí folklorně hudebních a tanečních, sportovní aktivity, vydavatelská a publikační činnost, práce s dětmi a mládeží.⁶⁸

Činnost AŘO podporují:

Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo školství ČR, Ministerstvo zahraničí Řecké republiky, orgány krajské a místní samosprávy v místech působnosti řeckých obcí a sponzoři.

Seznam řeckých obcí v České republice:

Řecká obec Bohumín, Nerudova 974, 735 81 Bohumín

Řecká obec Brno, Radnická 8, 602 00 Brno

Řecká obec Havířov, Švabinského 1, 736 01 Havířov

Řecká obec Jeseník, Mahenova 615/4, 790 01 Jeseník

Řecká obec Karviná, U lesa 722, 734 01 Karviná-Ráj

Řecká obec Krnov-město, Albrechtická 206, 794 01 Krnov

Řecká obec Krnov, Náměstí Hrdinů 12, 794 01 Krnov

Řecká obec Ostrava, Vodárenská 700, 725 26 Ostrava-Krásné Pole

Řecká obec Praha, Vocelova 3, 120 00 Praha 2

Řecká obec Šumperk, 8. května 22, 787 01 Šumperk

Řecká obec Třinec, Komenského 190/5, 739 61 Třinec

Řecká obec Vrbno pod Pradědem, Družstevní 597, 793 26 Vrbno pod Pradědem

Řecká obec Zlaté Hory, Polská 723, 793 26 Zlaté Hory

Řecká obec Javorník, 9. května 508, 790 70 Javorník⁶⁹

Posláním AŘO je rozvíjení řecko-českých společenských a kulturních vztahů. Je základnou pro vzájemnou spolupráci řeckých obcí, jakož i pro spolupráci se státními a místními orgány v České republice i v Řecku. Poskytuje příležitosti pro rozvíjení vzájemné spolupráce svých členů, pořádá pravidelná setkání svých členů i správní rady. Podporuje kulturní a vzdělávací činnost řeckých obcí.

⁶⁸ *Asociace řeckých obcí v České republice* [online]. 1996-2012 [cit. 2012-02-13]. Dostupný z WWW: < <http://www.arovcr.cz/index.htm> >

⁶⁹ *Asociace řeckých obcí v České republice* [online]. 1996-2012 [cit. 2012-02-12]. Dostupný z WWW: < <http://www.arovcr.cz/reckeobce.htm> >

5.2.2 Lyceum Řekyň v České republice

Lyceum Řekyň bylo založeno v roce 1911 v Athénách a je známé po celém helénském světě. Jeho prvořadým cílem a zájmem je šíření, udržování a uchování řeckých tradic, zvyků, pěstování folklórního umění (studium a uchovávání národních krojů, studium lidových tanců a písní, hudebních představení), podpora ženy a podpora matky a dítěte, organizování vzdělávacích programů, seminářů a přednášek, publikování knih. V současné době má Lyceum v Řecku a po celém světě 66 poboček. Lyceum Řekyň v České republice je registrováno Ministerstvem vnitra ČR jako občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb.⁷⁰

5.2.3 Nadační fond Hellenika

Cílem fondu je podpora řecké menšiny žijící v Brně a okolí. Zejména v uchování a rozvoji řeckého jazyka, v udržování tradic, folklórního umění a zachování řeckého kulturního povědomí.

5.2.4 Klub přátel Řecka

Klub přátel Řecka je dobrovolným občanským sdružením přátel Řecka, jeho lidu, jazyka, kultury a dějin (založeno dle z. č. 83/1990 o sdružování občanů v roce 1995). Posláním Klubu přátel Řecka je činnost na poli řecko-českých kulturních vztahů a snaha o zachování historického povědomí o existenci řeckého etnika v bývalém Československu a současné České republice.⁷¹

5.2.5 Česká společnost novořeckých studií

Cílem společnosti je podpora vědeckého studia a výuky novořeckého jazyka, literatury, historie a kultury. Společnost novořeckých studií je vědecká společnost, která organizuje odborné přednášky a vydává sborník. Je členem Evropské společnosti

⁷⁰Lyceum Řekyň v České republice [online]. 2007 [cit. 2012-02-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.lyceumrekyn.cz/onas.html>>

⁷¹Klub přátel Řecka [online]. 1996-2012 [cit. 2012-02-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.dialogos-kpr.cz/index.html>>

новоřeckých studií, která sídlí ve Štrasburku. V ČR má tato společnost sídlo v Ústavu klasických studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

5.2.6 Společnost přátel Nikose Kazantzakise

Společnost má v České republice 51 členů a jejím cílem je podporovat dílo řeckého spisovatele, básníka, dramatika a filozofa Nikose Kazantzakise (1883-1957). Shromažďovat a rozšiřovat jeho dílo a organizovat návštěvy míst, kde Nikos Kazantzakis žil.⁷²

⁷²Nikos Kazantzakis byl po 2. světové válce ministrem v řecké vládě, od roku 1946 působil jako poradce UNESCO pro vydávání překladů z klasické řecké literatury, od roku 1948 žil ve Francii

6 Vývoj v Řecku po občanské válce

Řecko bylo po druhé světové a občanské válce ve velmi špatném ekonomickém stavu a na dráhu svého poválečného vývoje ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi, vstoupilo s více než čtyřletým zpožděním.

S ohledem na cizinu a domácí veřejnost skuteční vítězové občanské války – představitelé vojenských, represivních i civilních složek krajní pravice nepřevzali politickou moc de iure a 5. března 1950 proběhly nové parlamentní volby podle systému poměrného zastoupení, a to v podmínkách relativně regulérnějších, než které byly v roce 1946. Mezi 44 zúčastněnými politickými stranami chyběla pouze zakázaná Komunistická strana Řecka, jejíž příslušníci, pokud nebyli připraveni o volební právo, hlasovali ve prospěch Demokratického tábora (Dimokrati parataxis), který získal 9,7 % hlasů. Největší počet voličů 44,4% se vyslovil ve prospěch politického středu. Liberální politikové prosadili zrušení výjimečného stavu, zastavení poprav komunistů odsouzených k trestu smrti i zmírnění soudních postihů odpůrců režimu.⁷³ Vedení KSŘ odešlo do exilu do Rumunska, odkud vysílala rozhlasová stanice, působily zde tiskové orgány, např. nakladatelství vydávající učebnice pro řecké děti v emigraci.

K 1. lednu 1952 byla schválena nová ústava, která potvrdila státní formu řeckého státu jako demokracii v čele s králem. Významnou událostí bylo přijetí Řecka spolu s Tureckem do Severoatlantické aliance (NATO) v únoru 1952. Přijetí do NATO vycházelo ze strategických cílů souvisejících s obdobím studené války, kdy většina sousedních států patřila k východnímu bloku. V zájmu zajištění Řecka a z obavy ze sovětské expanze byly v roce 1953 zřízeny na řeckém území americké vojenské základny.⁷⁴ Od roku 1959 měli Spojené státy možnost umístit na řecké půdě jaderné zbraně.

⁷³ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 478, 479

⁷⁴ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1. vyd. Libri, Praha 2002, s. 113, 114

6.1 Spor o Kypr

Za vlády Alexandra Papagose, (po občanské válce byl jmenován maršálem a generalisimem řeckých ozbrojených sil, těchto vojenských funkcí se později zřekl v zájmu své politické kariery) se vyhrotil problém Kypru, který se nacházel pod svrchovaností Velké Británie (Kypr byl 5. 11. 1914 anexí připojen k Velké Británii jako kolonie). Na Kypru, kde 82 % tvořilo řecké obyvatelstvo a zbytek turecká menšina, ožily snahy o sjednocení s Řeckem. V plebiscitu, kterého se kyperští Turci nezúčastnili, se 96 % tamních Řeků vyjádřilo pro sjednocení s Řeckem. V roce 1955 proběhla třístranná britsko-řecko-turecká konference o problému Kypru, ale nedospěla k žádnému řešení. Británie trvala na zachování britské suverenity nad ostrovem a Turecko na vrácení ostrova zpět pod plnou tureckou svrchovanost, pod niž se Kypr nacházel před rokem 1878.⁷⁵ Prohlubující se napětí na Kypru přispělo k zhoršení vztahů mezi Tureckem a Řeckem.

Nezávislost Kypru byla vyhlášena roku 1960. Moc na ostrově byla rozdělena podle zastoupení jednotlivých etnik, prezidentem se podle ústavy měl stát řecký zástupce a viceprezidentem turecký zástupce. Dlouhotrvající rozpory se postupně vyvinuly v etnickou válku, kterou měla zastavit mírová mise OSN. V roce 1974 spory vyvrcholily a došlo k rozdělení ostrova na řeckou jižní část a tureckou severní část, kde byla vyhlášena Severokyperská turecká republika (jedna třetina ostrova). Ta však nebyla kromě Turecka mezinárodně uznána. Přes dlouhodobou snahu OSN nebyly do dnešní doby obě části spojeny. V roce 2004 vstoupila jižní řecká část Kypru do Evropské unie.⁷⁶

6.2 Vláda vojenské junty (1967-1974)

Po Papagosově smrti se stal ministerským předsedou Konstantin Karamanlis, který se soustředil na zlepšení a stabilizaci ekonomické situace země (industrializace, elektrifikace, dopravní síť, podpora turistického rozvoje). V letech 1957-1966 byl nárůst

⁷⁵ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 488, 489

⁷⁶ *Historie Kypru – Regionální geografie Evropy* [online]. 2008 [cit. 2012-02-13]. Dostupný z WWW: <<http://geo-evropa.upol.cz/staty/kypr/historie-kypr>>

HDP o 81,4 %. Od roku 1962 se Řecko stalo členem Evropského hospodářského společenství (EHS). Negativní důsledky hospodářské modernizace vyvolaly nespokojenost obyvatelstva na úkor politické pravice i levice. Do čela nově utvořeného Svazu středu se postavil Georgios Papandreu, který se nebál usvědčovat pravici z machinací v parlamentních volbách v roce 1961.⁷⁷

Ve vnitřní politice se zhoršoval vztah mezi levicí a pravíci, která šířila zprávy o chystaném levicovém převratu, jehož vůdcem měl být syn ministerského předsedy Georgia Papandrea Andreas. Král stál na straně pravice, jejímž cílem bylo rozvrácení středu. Radikální pravice se rozhodla situaci řešit vojenským pučem, v jehož čele stál plukovník Georgios Papadopoulos (noc z 20. na 21. dubna 1967). Plukovnícká junta vytvořila národní revoluční vládu, rozpustila parlament, zrušila politické strany, zakázala shromažďování občanů, pozastavila činnost odborů a vytvořila zvláštní soudní tribunály.⁷⁸

V zemi začal teror, jehož terčem se stali především příslušníci politického středu a levice. Represe se nezastavily ani před liberály a nepohodlnými příslušníky demokratické pravice. Na denním pořádku bylo mučení, popravy a další vlna emigrace.

Domácí odboj měl převážně charakter pouze agitačního působení nebo individuálních násilných akcí, jako např. nezdařený atentát na Georgiose Papadopula. Političtí odpůrci odešli do exilu. O svržení vojenské junty se neúspěšně pokusil král Konstantin II., který poté uprchl s rodinou ze země. Světová veřejnost mezinárodní organizace a většina cizích vlád odsuzovaly „řecké plukovníky“ za jejich puč, za likvidaci parlamentního systému a porušování lidských práv. Řecko však nadále zůstalo členem NATO a Spojené státy v zájmu prioritních strategických a bezpečnostních cílů s vojenskou juntou spolupracovaly.⁷⁹ V roce 1973 proběhly v Řecku velké studentské nepokoje s požadavkem o svržení junty, vystoupení Řecka z NATO a zrušení amerických základů na řeckém území.

K pádu vojenské junty vedly nakonec kyperské události, kdy se turecké oddíly vylodily na severovýchodním pobřeží Kypru. Vojenská junta vyhlásila všeobecnou mobilizaci na válečnou konfrontaci s Tureckem. Řada představitelů armády došla ale

⁷⁷ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1.vyd. Libri, Praha 2002, s. 114,115

⁷⁸ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1.vyd. Libri, Praha 2002, s. 116

⁷⁹ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 510-513

k závěru, že je třeba v zájmu odvrácení války, zamezení vnitřního chaosu a lidového povstání předat vládu občanským politikům.⁸⁰ Došlo k rozhodnutí povolát z pařížského exilu Konstantina Karamanlise a zmocnit jej k řešení nastalé situace. Tím skončila sedmiletá vláda vojenské junty.

6.3 Řecko na cestě demokratického rozvoje

Po svém návratu vytvořil Karamanlis vládu národní jednoty, jejímž úkolem měla být liberalizace a demokratizace řecké společnosti. V souvislosti s tímto cílem byla obnovena legitimní činnost dvou komunistických stran (KSŘ se názorově rozdělila po vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968, kdy jedna část s invazí souhlasila a druhá jí odsoudila). Řecko v čele s pravicovou stranou Nová demokracie začalo svoji politiku směřovat k začlenění do Evropského hospodářského společenství (nyní Evropská unie).

Ve volbách v roce 1981 zvítězila strana Panhelenské socialistické hnutí (PASOK), která zavedla reformy v oblasti školství, zdravotnictví, důchodové reformy, zavedení civilního sňatku a amnestie pro levicové účastníky občanské války z let 1946-1949, kteří se mohli vrátit z emigrace a stát se plnohodnotnými občany. V této době se začalo do Řecka vracet mnoho emigrantů z Československa. Skončil tak proces národního smíření a byla ukončena „třicetiletá válka“ pravice a levice v Řecku.⁸¹ Od roku 1981 je Řecko právoplatným členem Evropského společenství (dnes Evropská unie) a od roku 2001 i zemí Eurozóny. V současné době je Řecko zemědělskou zemí se zpracovatelským textilním průmyslem, rybnářstvím, loďářstvím a rozvinutým turistickým ruchem.

V roce 2010 v zemi naplno propukla ekonomická krize. Problémy Řecka jsou v současnosti denně přetřásány ve všech sdělovacích prostředcích. Řecko zfalzifikovalo ekonomická data, neudrželo rozpočtový schodek, je zde přebujelý státní sektor a nepřehledná byrokracie. V Řecku je v současné době vysoká nezaměstnanost a zemi

⁸⁰ HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998, s. 519

⁸¹ DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1. vyd. Libri, Praha 2002, s. 119

hrozí bankrot. Lze těžko předpovídat, jak konkrétně se situace v Řecku bude vyvíjet. Řečtí politici se dohodli na nezbytných škrtech a přijali tak další finanční pomoc EU. Řecká vláda musí přijmout řadu nepopulárních opatření, která mohou mít za následek další vlny demonstrací a stávek. „ *V Řecku byly sníženy všem zaměstnancům platy, byly sníženy důchody a přitom ceny zůstaly stejné. Lidé zde mají problémy se splácením svých půjček. V současné době je zde ekonomická nejistota a obrovská nezaměstnanost, hlavně mladých lidí. Nyní jsem v důchodu, od srpna 2011 bydlím přechodně v Krnově, kam jsem se vrátil z Řecka po 31 letech.*“⁸²

⁸² Rozhovor autora s panem Dimitrios Troianos, narozen 1952, rozhovor pořizen 4. 4. 2012

7 Aktuální vztahy mezi Českou republikou a Řeckem

Hospodářské a obchodní styky s Řeckem se od vzniku České republiky podstatně rozšířily. Bilance vzájemné výměny zboží je trvale aktivní pro českou stranu. Česká republika vyváží do Řecka především automobily, traktory, stroje a dopravní zařízení, hutní a ocelářské výrobky, oděvy, monitory, projektory, televizní přijímače, sklo, porcelán a další. V českém dovozu z Řecka převažují tradičně potraviny, živá zvířata, chemikálie, léčiva, ovoce a zelenina, nápoje, tabák a další.⁸³ Díky zrušení vzájemné vízové povinnosti mezi oběma státy v roce 1991 došlo k rozvoji cestovního ruchu. Stále více českých občanů jezdí do Řecka za turistickými a rekreačními účely. Například v roce 2011 navštívilo Řecko kolem 271 tisíc našich turistů a do České republiky přijelo více než 51 tisíc řeckých občanů.

Rozšiřování a prohlubování současných česko-řeckých vztahů je jedna z oblastí aktivit jak velvyslanectví České republiky v Athénách v Řecku, tak Řeckého velvyslanectví v Praze. Mezi oběma zeměmi byla do současné doby uzavřena řada mezinárodních smluv v oblasti cestovního ruchu, v oblasti ekonomické a průmyslové, dále v oblasti kultury, školství, vědy a v mnoha dalších odvětvích.

Přehled základních smluv mezi ČR a Řeckem

Dohoda o spolupráci v oblasti cestovního ruchu (2006)

Program spolupráce mezi vládou ČR a vládou Řecké republiky ve školské a kulturní oblasti na léta 2010 – 2013 (2010)

Dohoda o ekonomické, průmyslové a technické spolupráci (2002)

Dohoda o technické spolupráci mezi ministry zemědělství (2002)

Dohoda o spolupráci v oblasti vojenského školství (2001)

Dohoda o spolupráci na ekonomické rekonstrukci a rozvoj jihovýchodní Evropy (2000)

Dohoda o spolupráci a konzultacích mezi ministerstvy zahraničí (1987)

Dohoda o vědecké a technologické spolupráci (1984)

Dohoda o soudní podpoře v trestních a občanských řízeních (1980)

⁸³ *Řecko: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* [online]. 1997-2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/recko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000795/>>

Dohoda o spolupráci ve zdravotnictví (1980) a další⁸⁴

Velvyslanectví:

Velvyslanectví České republiky v Řecku

Georgiou Seferi 6

154 52 Palaio Psychico - Athens

Velvyslankyně: PhDr. Hana Ševčíková

Velvyslanectví Řecké republiky v České republice

Na Ořechovce 19

162 00 Praha – Střešovice

velvyslanec: Constantinos Kokossis

7.1 Dotazník – názor na cizince a řeckou menšinu žijící v ČR

Svou praktickou část bakalářské práce jsem zaměřil na pohled a postoj majoritní společnosti k řecké menšině a srovnání této menšiny s jinými, které žijí v České republice. Snahou bylo shromáždit základní informace a zjistit co majoritní společnost o této menšině ví, jaké s ní má zkušenosti a jaký má na tuto menšinu názor, zda je problematická nebo může být naopak pro náš stát přínosem. Dále na srovnání řecké menšiny s ostatními menšinami žijícími v České republice z hlediska problémovosti a páchání kriminality. Vytvořil jsem dotazník, který se skládá z 12 otázek.

7.1.1 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořilo šedesát osob z majoritní společnosti rozdílného věku, starší osmnácti let, různého pohlaví. Jednalo se převážně o osoby z Moravskoslezského kraje s různým profesním zaměřením. Dotazník se skládá z dvanácti otázek, ve kterých byla možnost několika variant odpovědí. Respondenti vyplňovali dotazník v tištěné

⁸⁴*Řecké velvyslanectví Praha* [online]. 2008 [cit. 2012-02-27]. Dostupný z WWW:<<http://www2.mfa.gr/www.mfa.gr/AuthoritiesAbroad/Europe/Czech/EmbassyPrague/cs-CZ/Bilateral/Legal+framework/>>

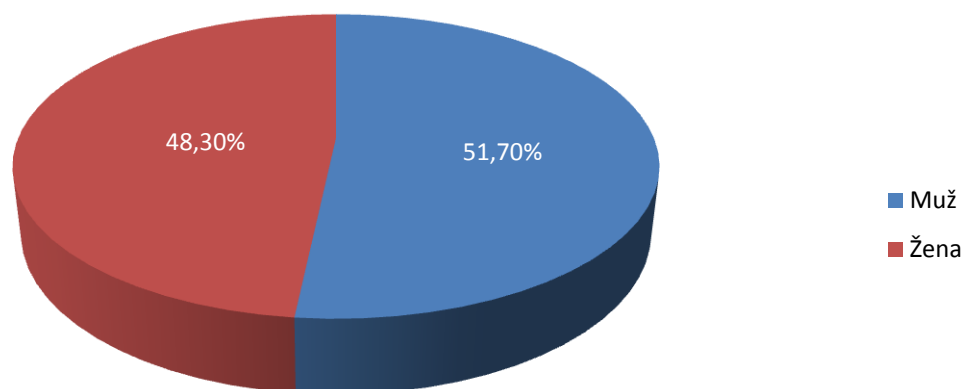
podobě. Mezi první tři otázky jsem zahrnul body, kde se zjišťuje pohlaví, věk a dosažené vzdělání a slouží jako otázky orientační.

7.1.2 Vyhodnocení výsledků výzkumu

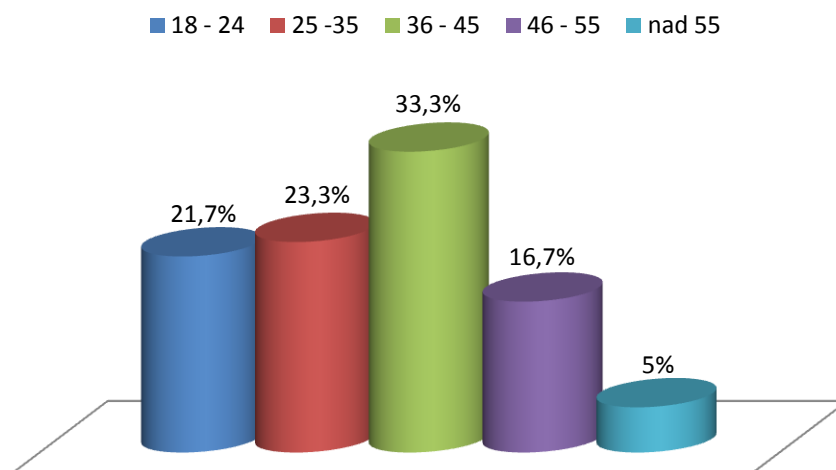
Vyhodnocení otázky č. 1, 2 a 3

Vyhodnocení výsledků proběhlo ze šedesáti dotazníků, z celkového počtu bylo 31 mužů (51,7%) a 29 žen (48,3%). Největší počet respondentů v počtu dvacet (33,3%) byl ve věku 36-45 let a nejvíce respondentů mělo úplné střední vzdělání s maturitou, celkem čtyřicet (66,7%).

Graf 1 - Jste?

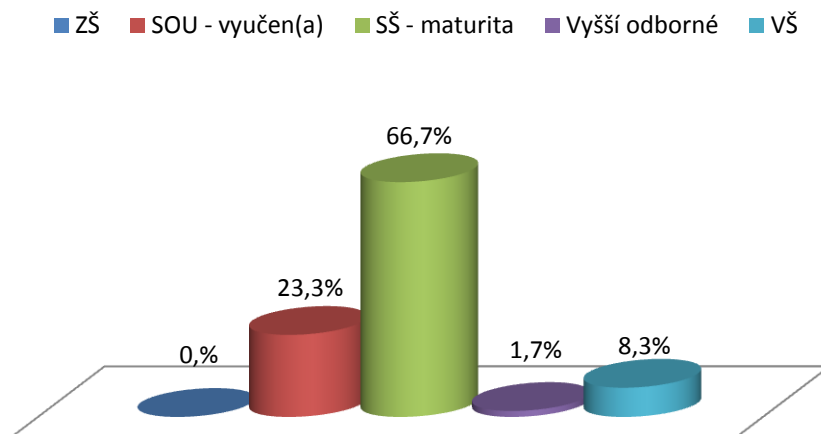

Graf 2 - Věk?

Graf 3 - Dosažené vzdělání

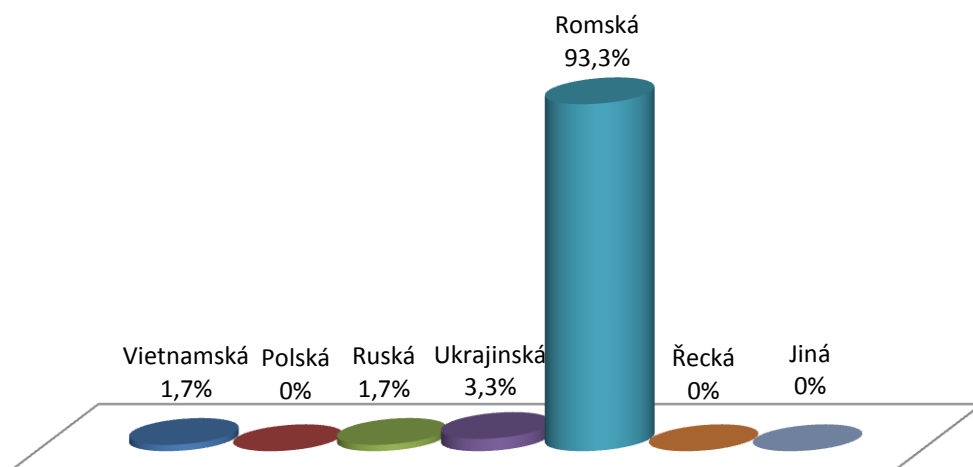
Z celkového počtu dotazovaných mělo 14 (23,3%) respondentů střední odborné vzdělání (SOU) a 40 (66,7%) mělo úplné střední s maturitou, dále 1 (1,7%) respondent měl vyšší odborné a 5 (8,3%) dotazovaných mělo vzdělání vysokoškolské.

Vyhodnocení otázky č. 4

V této otázce jsem se snažil vyhodnotit, jaký názor má majoritní společnost na národnostní menšiny a kterou považují za nejproblémovější.

Graf 4 - Která národnostní menšina je podle Vašeho názoru v České republice nejproblémovější?

K této otázce se majoritní společnost vyjádřila následovně:

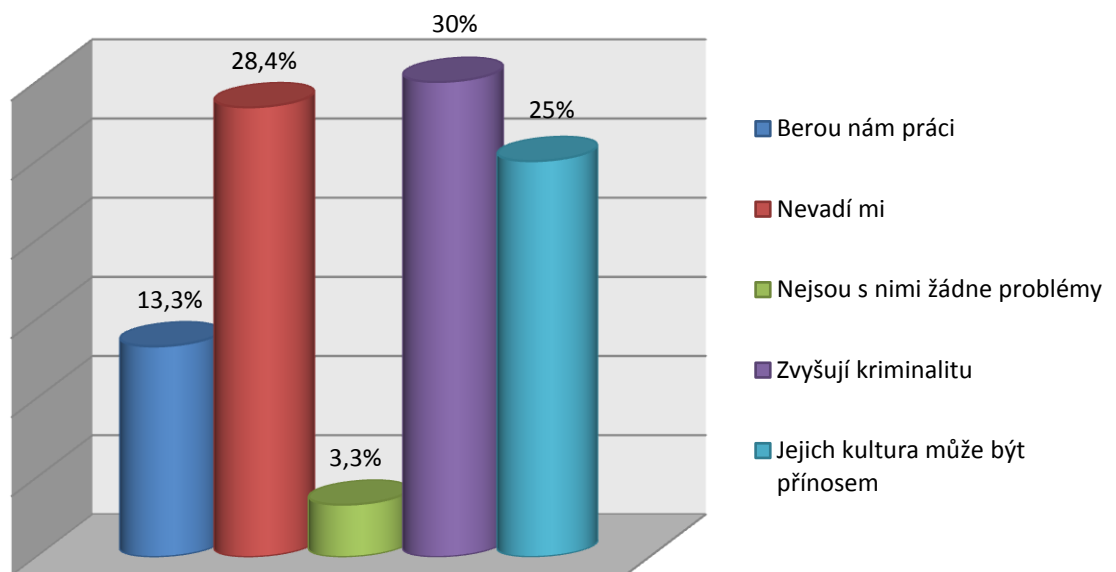
- a) Vietnamská 1 (1,7%)
- b) Polská 0 (0%)
- c) Ruská 1 (1,7%)
- d) Ukrajinská 2 (3,3%)
- e) Romská 56 (93,3%)
- f) Řecká 0 (0%)
- g) Jiná 0 (0%)

Pro 56 (93,3%) respondentů je neproblémovější menšina Romská. Majoritní společnost trpí averzí vůči Romům, což je pravděpodobně způsobeno malou pracovní aktivitou a zvyšující se kriminalitou tohoto etnika. Toto číslo je alarmující a vykazuje více či méně známky rasistického či xenofobního chování ve vztahu majoritní společnosti k romskému etniku. Dva (3,3%) respondenti uvedli jako problémovou menšinu Ukrajinskou a po jednom (1,7%) z respondentů uvedlo Vietnamskou a Ruskou. Řecká menšina je tedy pro všechny dotazované respondenty bezproblémová. Dva z respondentů navíc pod čarou připsalo, že další problémová menšina jsou muslimové.

Vyhodnocení otázky č. 5

Otázka se zaměřuje na názor majoritní společnosti na cizince žijící v České republice.

Graf 5 - Jaký máte názor na cizince?

Postoj majority k cizincům je následující:

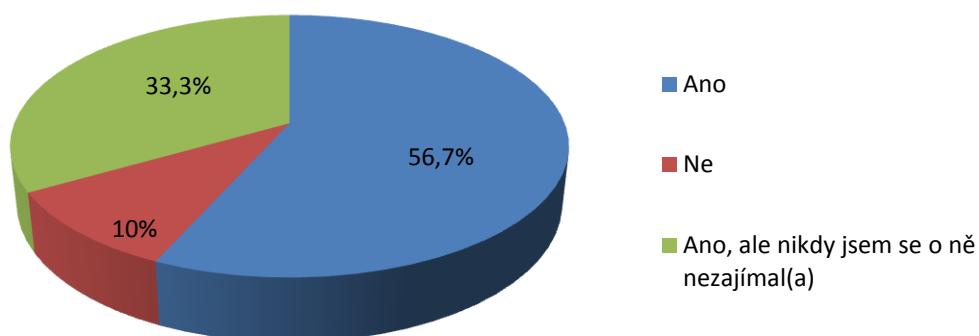
- a) Berou nám práci 8 (13,3%)
- b) Nevadí mi 17 (28,4%)
- c) Nejsou s nimi žádné problémy 2 (3,3%)
- d) Zvyšují kriminalitu 18 (30%)
- e) Jejich kultura může být přínosem 15 (25%)

Největší počet dotazovaných 18 (30%) uvedlo, že cizinci na našem území zvyšují kriminalitu, což může být spojeno kriminalitou páchanou příslušníky jednotlivých menšin, která je v současné době hodně medializovaná (romská kriminalita, ruská, ukrajinská, vietnamská mafie, apod.). Na druhou stranu velkému procentu respondentů v počtu 17 (28,4%) cizinci v České republice nevadí. Rovněž velké procento dotazovaných 15 (25%) se vyjádřilo, že kultura cizinců může být pro naši společnost přínosem. Dva (3,3%) respondenti uvedli, že jim cizinci nevadí a osm (13,3%) dotazovaných se vyjádřilo, že nám cizinci berou práci, což může být dáno tím, že zaměstnavatelé dávají přednost „levné pracovní síle z východu“ nebo že zaměstnávají cizince „na černo“.

Vyhodnocení otázky č. 6

U této otázky jsem se zaměřil na řeckou národnostní menšinu. Snažil jsem se zjistit, zda jí má majoritní většina společnosti v povědomí.

Graf 6 - Víte něco o řecké menšině žijící v ČR?

Odpovědi na tuto otázku jsou následující:

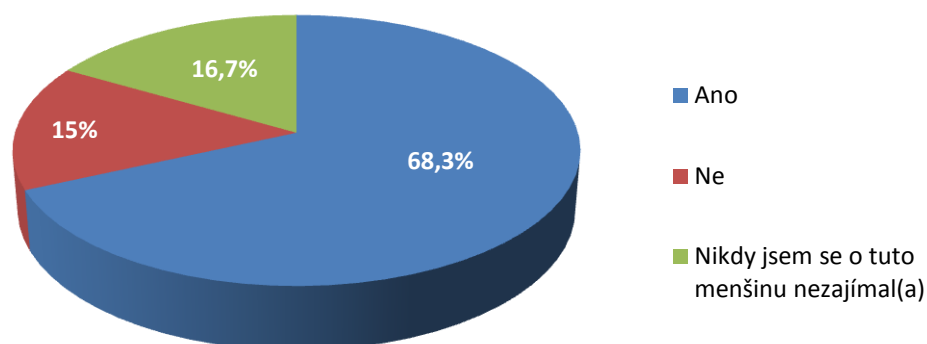
- a) Ano 34 (56,7%)
- b) Ne 6 (10%)
- c) Ano, ale nikdy jsem se o ně nezajímala 20 (33,3%)

Největší část dotazovaných v počtu 34 (56,7%) uvedlo, že řeckou menšinu zná, což jsem předpokládal z důvodu, že v Moravskoslezském kraji, odkud byla většina respondentů, má tato menšina velké zastoupení. Rovněž nezanedbatelné procento dotazovaných, celkem 20 (33,3%) má tuto menšinu v povědomí, ale blíže se o ně nezajímali. Šest respondentů uvedlo, že o této menšině nic neví.

Vyhodnocení otázky č. 7

Tato otázka se zaměřuje na všeobecný přehled a informovanost týkající se důvodů, jak se na naše území tato menšina dostala.

Graf 7 – Víte něco o tom, z jakých důvodů se k nám tato menšina dostala?

Respondenti na tuto otázku odpověděli takto:

- a) Ano 34 (68,3%)

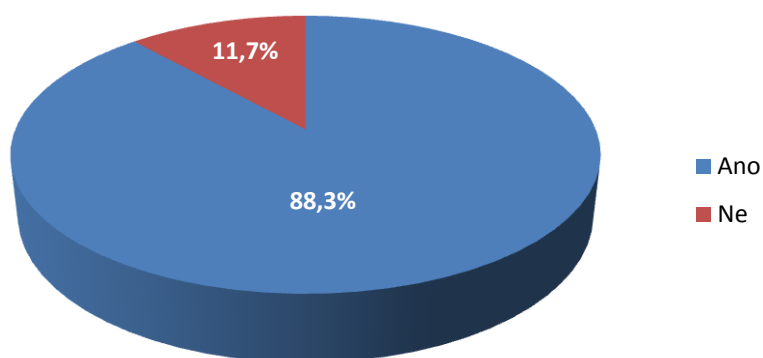
- b) Ne 9 (15%)
- c) Nikdy jsem se o tuto menšinu nezajímal(a) 10 (16,7%)

Nejvíce respondentů 34 (68,3%) zná důvody příchodu Řeků a historii řecké menšiny na našem území. Devět (15%) respondentů o této menšině nic neví a deset (16,7%) dotazovaných se doposud o tuto menšinu nikdy nezajímal.

Vyhodnocení otázky č. 8

Tato otázka navazuje na předchozí. Vzhledem k tomu, že řecká menšina je v Moravskoslezském kraji početná, zajímalo mě kolik, dotazovaných bude znát někoho z této menšiny osobně.

Graf 8 - Znáte osobně nějakého Řeka (Řekyni)?

Odpovědi:

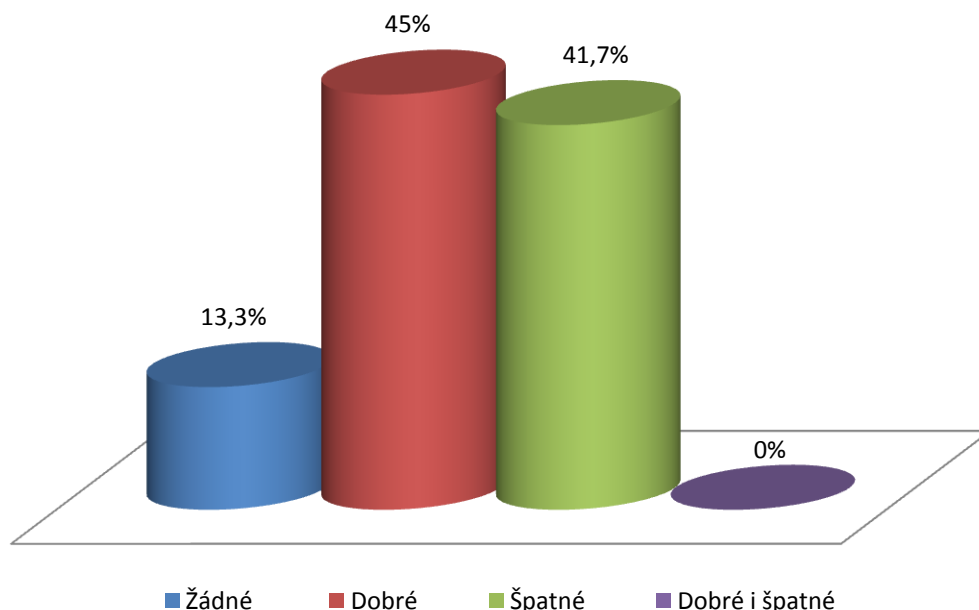
- a) Ano 53 (88,3%)
- b) Ne 7 (11,7%)

Výsledek této otázky vzhledem k předchozím mě docela překvapil. Většina z dotazovaných v počtu 53 (88,3%) zná někoho z řecké minority osobně a jen 7 (11,7%) respondentů uvedlo, že žádného Řeka osobně nezná.

Vyhodnocení otázky č. 9

Tato otázka se přímo táže na zkušenost s řeckou menšinou, jelikož od zkušeností se většinou odvíjí postoj k dané menšině.

Graf 9 – Jaké máte s Řeky zkušenosti?

Zkušenosti majority s Řeky jsou:

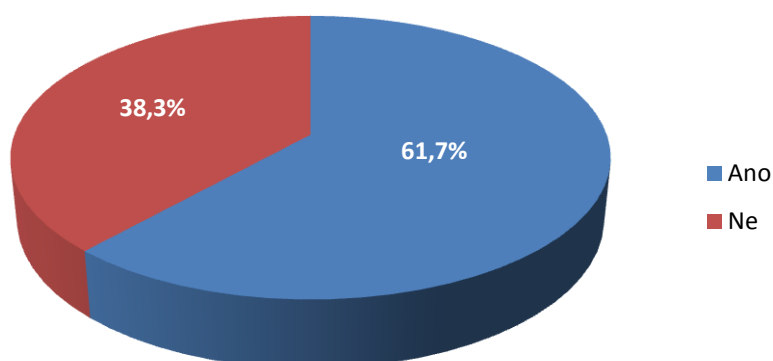
- a) Žádné 8 (13,3%)
- b) Dobré 27 (45%)
- c) Špatné 25(41,7%)
- d) Dobré i špatné 0 (0%)

Dobré zkušenosti s řeckou menšinou má 27 (45%) dotazovaných, ale zároveň 25 (41,7%) dotazovaných má z Řeky zkušenosti špatné i když nedovedli popsat jaké. Toto může být způsobeno tím, že naše společnost není podle mého názoru doposud multikulturní a velká část majoritní společnosti vnímá menšiny negativně. Musím se přiznat, že u této otázky jsem tolik záporných odpovědí nečekal. Osm (13,3%) respondentů uvedlo, že s nimi nemá zkušenosti žádné.

Vyhodnocení otázky č. 10

Řecká kultura je jedna z nejstarších kultur na světě a Řekové jsou na ni právem pyšní. Řečtí emigranti si i po příchodu do Československa udržovali své zvyky, tradice, folklór a obřady, které vychází z pravoslavného náboženství. Bylo to jediné pojitko, které měli se svým domovem. Především šlo o řecké písně, tance, dodržování vztahů uvnitř rodiny a tradiční řecká kuchyně.

Graf 10 – Měli jste možnost poznat řeckou kulturu?

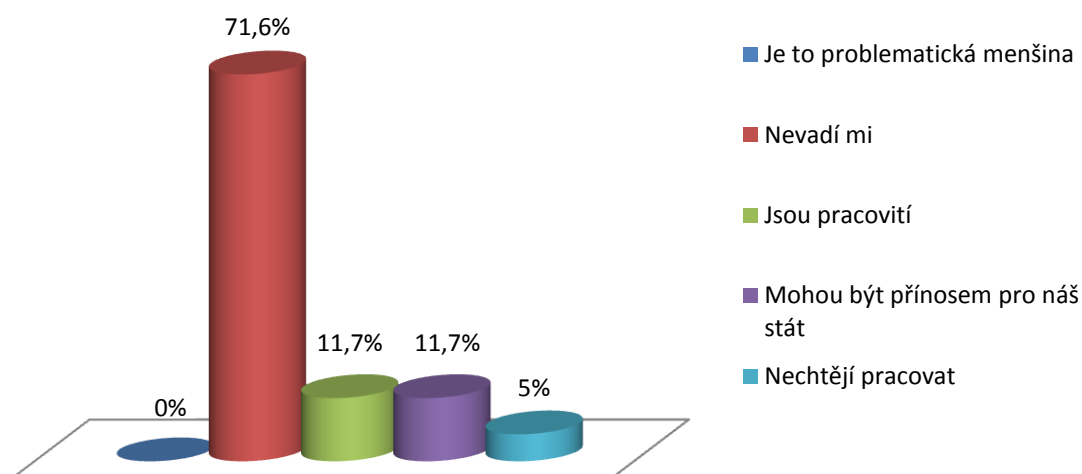

Z dotázaných respondentů se 37 (61,7%) vyjádřilo, že zná řeckou kulturu, která se jim líbí. Toto je pravděpodobně způsobeno tím, že řecká menšina žijící u nás je velmi dobře organizovaná a aktivně se podílí prostřednictvím činnosti řeckých obcí, organizací a spolků na životě v majoritní společnosti. Dalších 23 (38,3%) dotázaných uvedlo, že neměli možnost poznat řeckou kulturu.

Vyhodnocení otázky č. 11

Otázka je zaměřená na všeobecný názor majoritní společnosti na řeckou menšinu, žijící v České republice.

Graf 11 - Jaký máte názor na řeckou menšinu v ČR?

Výsledky této otázky byly následující:

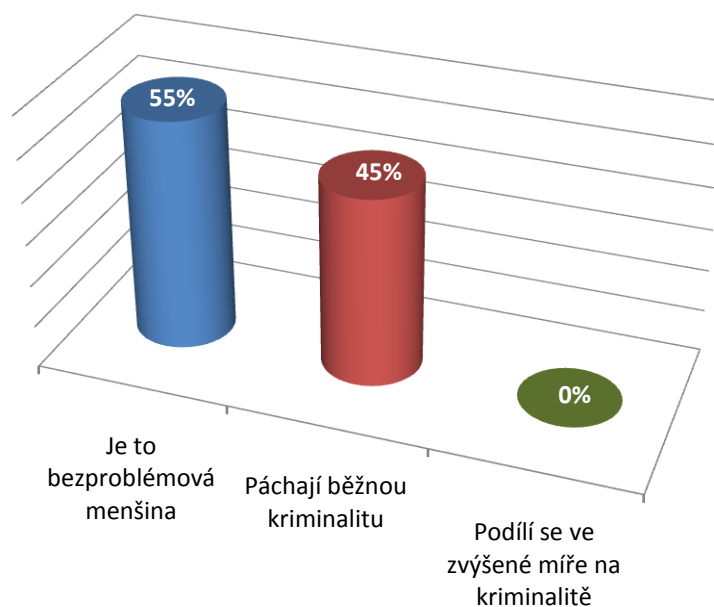
- a) Je to problematická menšina 0 (0%)
- b) Nevadí mi 43 (71,6%)
- c) Jsou pracovití 7 (11,7%)
- d) Mohou být přínosem pro náš stát 7 (11,7%)
- e) Nechtějí pracovat 3 (5%)

U řecké menšiny jsem předpokládal většinou kladný postoj většinové společnosti k této menšině, 71,6% respondentů odpovědělo, že jim Řekové nevadí. Pět procent dotazovaných uvedlo, že mají zkušenosti s tím, že Řekové nechtějí pracovat. Naopak 11,7% se vyjádřilo, že jsou pracovití a v České republice se plně zapojili do pracovního procesu a stejné procento respondentů uvedlo, že řecká menšina může být pro náš stát přínosem.

Vyhodnocení otázky č. 12

Příslušníci každé národnostní menšiny žijící na našem území se mohou dopouštět ať už závažné nebo běžné kriminality. U této otázky mě zajímal názor majority na kriminalitu páchanou řeckou menšinou a na to, jaké s nimi mají v této oblasti zkušenosti.

Graf 12 - Jaký máte názor na kriminalitu řecké menšiny?

Uvedené odpovědi byly:

- a) Je to bezproblémová menšina 33 (55%)
- b) Páchají běžnou kriminalitu 27 (45%)
- c) Podílí se ve zvýšené míře na kriminalitě v ČR 0 (0%)

U této otázky ani jeden z respondentů neodpověděl, že by se řecká menšina dopouštěla páchání kriminality ve zvýšené míře, 45% dotazovaných uvedlo, že se podílejí na páchání běžné kriminality a 55% uvedlo, že je to bezproblémová národnostní menšina, která žije na našem území.

7.1 Výsledky dotazníků

Podle mého názoru jsme velmi konzervativní národ, co se týká menšin žijících v naší republice, máme zažitě určité stereotypy a pohlížíme na některé situace velmi negativně, což je ovlivněno informovaností o menšinách. Nejvíce negativní postoj zajímá majorita k Romům, což pramení pravděpodobně ze špatných zkušeností s touto menšinou, z důvodu jejich vysoké nezaměstnanosti a závislosti na sociálním systému. Nejvíce respondentů má na cizince názor, že jsou s nimi problémy a páchají u nás ve zvýšené míře kriminalitu.

Z otázek v dotazníku jsem se snažil zjistit, jaký má naše společnost názor na řecké občany žijící v České republice. Na tuto menšinu se převážně zaměřují otázky číslo 6 - 12. Většina dotazovaných si o řecké menšině myslí, že bezproblémová, plně se asimilovala do majoritní společnosti, je nekonfliktní, přátelská a její kultura vešla do povědomí občanů České republiky a je pro ně přínosem.

Závěr

V bakalářské práci se snažím přiblížit řeckou menšinou žijící v České republice, o kterou se zajímám již několik let. Popisují důvody příchodu řeckých emigrantů do Československa, kdy během občanské války v letech 1946-1949 v transporthách emigrovalo z Řecka do států východního bloku tisíce občanů, kteří se tak zachránili před jistou smrtí, vězením nebo perzekucí. Do tehdejšího Československa přišlo podle odhadů dvanáct až patnáct tisíc Řeků.

Občanská válka v Řecku následná emigrace řeckých občanů do zahraničí rozdělila mnoho rodin, které se v některých případech setkaly až za desítky let, nebo také vůbec. Ve své práci se snažím popsat život příchozích emigrantů, jejich problémy, jejich asimilaci, kulturní a profesní. Dále jejich zvyky, mentalitu, tradice a kulturu. Většina z příchozích během prvních let považovala pobyt v naší republice pouze za dočasný a stále doufala v návrat do Řecka. Politická situace v Řecku jim to však více než třicet let nedovolila. Řecká národnostní menšina našla v naší republice nový domov a dnes již žije v České republice její čtvrtá generace. Dá se říct, že řečtí emigranti a jejich potomci mají stále silnou citovou vazbu k Řecku a snaží si v naší republice uchovat národní vědomí a hrdost na to, že jsou Řekové.

V současné době náš stát a veřejnost věnuje národnostním menšinám a problematice mezinárodní migrace poměrně mnoho pozornosti. Problematika minoritních skupin je stále diskutovanější téma a s tím spojená integrace těchto menšin do společnosti. Menšiny v České republice bývají majoritní společností vnímány spíše negativně (zvyšují kriminalitu, působí u nás jejich mafie, nepracují nebo naopak pracují nelegálně, apod.). Z bezpečnostního hlediska je řecká menšina bezproblémová a možná je to jeden z důvodů, proč byla dosud málo zkoumána a není jí věnováno tolik pozornosti. Výjimkou jsou histografické a etnografické výzkumy a práce, které se zabývají spíše minulostí, než přítomností či budoucností „českých“ Řeků. Přestože v současnosti občané řecké národnosti tvoří početně zanedbatelný podíl obyvatelstva českého státu (dle výsledku sčítání lidí, bytů a domů v letech 1991 a 2001 je to kolem tří a půl tisíce osob), je řecká menšina velmi dobře organizovaná a činnost řeckých obcí, organizací a spolků hodnotím kladně, protože se aktivně podílejí na životě ve společnosti. Domnívám se, že řecká menšina plně asimilovala do majoritní společnosti.

Během zpracovávání bakalářské práce jsem se kromě studia materiálů a knih o řecké historii a řecké menšině žijící u nás seznámil s různými lidmi z řecké komunity. Převážně se jednalo o emigranty, kteří k nám přijeli v transportech jako děti, nebo to byli jejich potomci. Z jejich vzpomínek a výpovědí jsem čerpal a dozvěděl se spoustu zajímavých věcí o životě v emigraci a další skutečnosti, které jsem použil ve své práci. Všichni starší pamětníci vzpomínali na Řecko jako na nejkrásnější zemi i když se do Řecka nikdy nevrátili a Česká republika je plně přijala za své občany. Vše jsem se pokusil napsat ve své práci a věřím tomu, že úkol, který jsem si v úvodu práce dal, jsem splnil.

Seznam použitých zkratk

KSŘ	Komunistická strana Řecka (Komunistiko komma tis Elladas)
EAM	Národní osvobozenecká fronta (Ethniko apeleftherotiko metopo)
ELAS	Řecká lidová osvobozenecká armáda (Ellinikos laikos apeleftherotikos stratos)
EDES	Národní republikánská řecká liga (Ethnikos dimokratikos ellinikos syndesmos)
DSE	Demokratická armáda Řecka
PDKE	Prozatímní demokratická vláda Řecka (Prosorini dimokratiki kivernisi tis Ellados)
OSN	Organizace spojených národů
ČsŘS	Česko-řecká společnost
KSČ	Komunistická strana Československa
ÚV KSŘ	Ústřední výbor Komunistické strany Řecka
NATO	Severoatlantická aliance
PASOK	Panhelenské socialistické hnutí
AŘO	Asociace řeckých obcí v České republice

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

HRADEČNÝ, P. a kol. *Dějiny Řecka*. 1. vyd. NLN, Praha 1998. ISBN 80-7106-192-1

HRADEČNÝ, P. *Řecká republika*. 1. vyd. Svoboda, Praha 1989. ISBN 80-205-0097-9

DOSTÁLOVÁ, R. a kol. *Řecko*. 1. vyd. Libri, Praha 2002. 146 str. ISBN 80-7277-110-8

BOTU, A., KONEČNÝ, M. *Řečtí uprchlíci. Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948 – 1989*. 1. vyd. PBtisk s. r. o., Praha 2005. 523 str. ISBN 80-239-5462-8

BRAŽOTIKOSOVÁ, V. *Řecká menšina v Československu v letech 1948-1989*, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava 2007

CIRONIS, P. *Cizinci bez pasů*, I. sešit. 1. vyd. Faros, Rokycany 1994

CIRONIS, P. *Akce „Řecké děti 1948“, Dokumenty, vzpomínky a komentáře na emigraci helénských dětí v roce 1948 do Československa*. 1. vyd. Státní okresní archiv v Rokycanech, Rokycany 2001

SLOBODA, M. „Až bude v Řecku mí, vrátíme se domů“: O vzniku a vývoji řecké menšiny u nás- lingvistické i nelingvistické aspekty In: Čestínář č.4,11/2000–2001, str. 112–119. ISSN 1211-6874

PAPADPULOS, L. *Chr.: Pedia tis thyellas – Děti bouře. Vzpomínky a výpovědi o dětských emigrantech z roku 1948 po padesáti letech*. 1. vyd. Praha 1998.

OTČENÁŠEK, J. *Řecká národnostní menšina v České republice dnes*. In: Český lid, roč. 85, 2/1998

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Portál, s. r. o., Praha 2001. 199 str. ISBN 80-7178-618-9

BUDILOVÁ, L., HIRT, T. a kol. *Policista v multikulturním prostředí*, Praha 2005, 100 str. ISBN 80-903510-1-8

VIEWEGHOVÁ M. *Řecko v boji za svobodu. 1. vyd. Mladá fronta, Praha 1946*

DUŠEK, J. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací VŠERS*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. 61 str.

VICHLENDÁ, M. a kol. *Absolventská práce, metodická příručka pro zpracování a obhajobu*. Holešov 2009

Elektronické zdroje

Sloboda M. *Řecké děti v Jugoslávii 1948 – 1960* [online]. 1996-2011 [cit. 2011-11-22]. Dostupný z WWW: <http://www.dialogos-kpr.cz/txt_80/txt_0026.htm>

Sloboda M. „*Až bude v Řecku mír, vrátíme se domů*“. *Řecká národnostní skupina v České republice* [online]. 1996-2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://recka-obec-spok.wz.cz/mariansloboda.htm>>

Asociace řeckých obcí v České republice [online]. 1996-2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.arovcr.cz/kultura.htm>>

Historie Kypru – Regionální geografie Evropy [online]. 2008 [cit. 2012-02-13]. Dostupný z WWW: <<http://geo-evropa.upol.cz/staty/kypr/historie-kypr>>

Asociace řeckých obcí v České republice [online]. 1996-2012 [cit. 2012-02-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.arovcr.cz/index.htm>>

Asociace řeckých obcí v České republice [online]. 1996-2012 [cit. 2012-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.arovcr.cz/reckeobce.htm>>

Řecké velvyslanectví Praha [online]. 2008 [cit. 2012-02-27]. Dostupný z WWW: <http://www2.mfa.gr/www.mfa.gr/AuthoritiesAbroad/Europe/Czech/EmbassyPrague/cs-CZ/Bilateral/Legal+framework/>>

Lyceum Řekyň v České republice [online]. 2007 [cit. 2012-02-27]. Dostupný z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/onas.html>>

Klub přátel Řecka [online]. 1996-2012 [cit. 2012-02-29]. Dostupný z WWW: <http://www.dialogos-kpr.cz/index.html>>

Řecko: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR [online]. 1997-2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/recko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000795/>>

Ostatní

Soukromý archív pana Stefanos Simichanidis, předsedy Řecké obce Krnov

Rozhovor autora s panem *Stefanosem Simichanidisem, narozen 1945*, rozhovor pořízen 3. 1. 2012

Rozhovor autora s paní *Anastasia Sideridu, narozená 1936*, rozhovor pořízen 20. 2. 2012

Rozhovor autora s paní *Anitou Varteckou, narozena 1936*, rozhovor pořízen 29. 2. 2012

Rozhovor autora s panem *Vasilis Kesidis, narozen 1954*, rozhovor pořízen 7. 1. 2012

Rozhovor autora s panem *Janis Akritidis, narozen 1957*, rozhovor pořízen 27. 1. 2012

Rozhovor autora s panem *Dimitrios Troianos, narozen 1952*, rozhovor pořízen 4. 4. 2012

AGATHONIKIADIS, G., *Řecké děti*, Česká televize studio Brno, Scénář a režie Georgie Agathonikiadis, dokumentární pořad vyroben 1999, vysílán 6. února 2002 na ČT 1

Seznam příloh

1. Dotazník

Vážení respondenti,

jsem studentem Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a tímto Vás prosím o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako jeden ze zdrojů pro moji bakalářskou práci na téma Řecká emigrace a Česká republika. Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

U otázek zakroužkujte (zakřížkujte) tu, s kterou souhlasíte, popřípadě odpovězte volnou formou.

1. Jste?

- a) muž
- b) žena

2. Věk?

- a) 18 -24
- b) 25 - 35
- c) 36 - 45
- d) 46-55
- e) nad 55

3. Dosažené vzdělání?

- a) ZŠ
- b) SOU – vyučen(a)
- c) SŠ – maturita
- d) Vyšší odborné
- e) VŠ

4. Která národnostní menšina je podle Vašeho názoru v ČR nejproblémovější?

- a) Vietnamská

- b) Polská
- c) Ruská
- d) Ukrajinská
- e) Romská
- f) Řecká
- i) Jiná

5. Jaký máte názor na cizince?

- a) Berou nám práci
- b) Nevadí mi
- c) Nejsou s nimi žádné problémy
- d) Zvyšují kriminalitu
- e) Jejich kultura může být přínosem

6. Víte něco o řecké menšině žijící v ČR?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Ano, ale nikdy jsem se o ně nezajímal(a)

7. Víte něco o tom, z jakých důvodů se k nám tato menšina dostala?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nikdy jsem se o tuto menšinu nezajímal(a)

8. Znáte osobně nějakého Řeka (Řekyni)?

- a) Ano
- b) Ne

9. Jaké máte s Řeky zkušenosti?

- a) Žádné
- b) Dobré
- c) Špatné
- d) Dobré i špatné

10. Měli jste možnost poznat řeckou kulturou?

- a) Ano
- b) Ne

11. Jaký máte názor na řeckou menšinu v ČR:

- a) Je to problematická menšina
- b) Nevadí mi
- c) Jsou pracovití
- d) Mohou být přínosem pro náš stát
- e) Nechtějí pracovat

12. Jaký máte názor na kriminalitu řecké menšiny:

- a) Je to bezproblémová menšina
- b) Páchají běžnou kriminalitu
- c) Podílí se ve zvýšené míře na kriminalitě v ČR

Děkuji za vyplnění.

2. Životopisy pamětníků

Stefanos Simichanidis – narodil se v Kato Kline, v Řecku v roce 1945. Rodiče pocházeli z Čirachana z východního Turecka. Pět jeho sourozenců zemřelo během občanské války. V roce 1948 byl spolu se třemi sourozenci (Marta, Dimitros, Mirofora) evakuován přes Jugoslávii do Československa, kde prošel mnoha dětskými domovy (Veselíčko, Velké Heraltice, Klokočov). Jeho rodina byla rozeseta v různých částech východní Evropy. Matka Magdalini přijela do Československa v roce 1949 z Jugoslávského tábora Bulkes, kde se jí narodilo nejmladší dítě Vangelis. Otec přišel do Československa přes Polsko v roce 1955. V tomto roce se v Krnově sešla celá rodina. Po ukončení základní školní docházky od roku 1961 – 1966 studoval na Střední průmyslové škole stavební v Lipníku nad Bečvou. Od roku 1970 vykonával funkci řeckého učitele, do roku 1978 učil v Třinci a od roku 1978 v Krnově, Jindřichově ve Slezsku, Vrbně pod Pradědem, Městě Albrechticích a Osoblaze. Sestra Marta se v roce 1985 vrátila zpět do Řecka, bratr Dimitros v roce 1986. Od roku 1993 do roku 1996 byl předsedou Asociace řeckých obcí v České republice. V letech 1990-1994 a od roku 1998 do současnosti je předsedou Řecké obce Krnov. V současné době je v důchodu a stále má řecké občanství.

Vasilis Kesidis – narodil se v roce 1954 v Československu. Oba jeho rodiče pocházejí z Řecka a do Československa přijeli jako děti v transportech v roce 1948, kde prošli několika dětskými domovy. Otec Kesidis Kostas přijel do Československa sám, jeho sourozenci a matka přijeli později. Dědové jak z otcovi, tak matčiny strany padli v občanské válce. Vyučil se jako soustružník ve firmě Strojovnit Krnov. V roce 1974 se oženil s Řeckou Eleni Candiridu a narodil se jim syn Kostas Kesidis (později se rozvedli). V roce 1975 se s celou rodinou vrátil do Řecka do Soluně. Otec začal v Řecku podnikat a vlastnil v Soluni dva markety se zeleninou. V roce 1990 se vrátil sám zpět do České republiky, nebydlí do současné doby. Jeho otec a syn a zbytek rodiny zůstali v Řecku v Soluni.

Janis Akritidis – narodil se v roce 1957 v Československu. Jeho otec Grigorios Akritidis (nar. 1930) byl partyzán, pocházel ze severního Řecka a do Československa přijel v roce 1949, před koncem občanské války. Otec byl těžce raněný, protože

v Řecku šlápnul na minu. Po příjezdu se léčil v Jedličkově ústavu v Praze. Matka Anna Akritidis (roz. Michailidu) pocházela rovněž Řecku. V Řecku zůstala část rodiny. Do Řecku se poprvé s otcem dostal na návštěvu příbuzných v roce 1976 (po pádu vojenské chunty). Doma v rodině mluví řecky. Oženil se s Češkou a v roce 1990 se odstěhoval s rodinou zpět do Řecku, kde jeho děti chodily do řeckých škol. Po čase se však vrátil zpět a od roku v ČR 1995 podniká. Je majitelem prodejny a půjčovny elektronářadí a kotevní techniky v Krnově.

Atina Vartecká (roz. Konstantinidu) – narodila se v roce 1936 v Řecku v obci Notia. Během občanské války emigrovala z Řecku do Jugoslávie společně s rodiči v únoru roku 1948. Do Československa přijela s rodiči v transportu koncem roku 1949, bydleli v Žamberku a od roku 1952 v Krnově. Nikdo z její rodiny nebyl komunista ani partyzán, matka Agapi a otec Jakovos byli zemědělci, silně věřící a nábožensky založení. V Řecku zůstala její o dvacet let starší sestra Gliterie, která žila v době občanské války v Soluni. Po občanské válce se nemohli vrátit zpět do Řecku. Její rodiče se nikdy nenaučili plynule česky (do Československa přišli v důchodovém věku), doma mluvili pouze řecky a do češtiny jim musela často tlumočit. Její otec brzy umřel a matka se vrátila po pádu vojenské chunty mezi prvními reemigranty zpět do Řecku. Ona se do Řecku s matkou nevrátila, protože byla vdaná, její manžel byl Čech, důstojník ČSLA a měli tři děti. Po pádu vojenské chunty jezdila do Řecku za sestrou, matkou a k dalším příbuzným na dlouhodobější návštěvy. V České republice má již své kořeny a dění v Řecku sleduje přes satelitní vysílání.

Anastasia Sideridu - narodila se v roce 1936 ve vesnici Ida na severu Řecku, kam se její rodiče přestěhovali z Turecka při výměně obyvatelstva po prohrané válce s Tureckem v roce 1922. Pochází z pěti sourozenců, má dvě sestry a dva bratry. Rodiče měli hospodářství a věnovali se práci v zemědělství. Jejich původní dům po odsunutých Turcích vyhořel a rodiče na jeho místě postavili nový patrový, který jim během okupace zabrali Němci a oni museli bydlet u sousedů. Po vypuknutí občanské války bojovali její dvě starší sestry Eleni (Helena) a Elisavet (Soňa) na straně partyzánů. Otec ani matka partyzáni, ani komunisté nikdy nebyli. Poblíž jejich vesnice se pohybovalo jak vládní vojsko, tak partyzáni a v okolí probíhaly boje. Během náletů a bombardování utíkaly celé rodiny z vesnice do hor, kde se schovávaly. Rodiče chtěli před válkou ochránit děti, a proto opustili hospodářství, kde zanechali dobytek a odešli dál do hor, do horské vesnice, kde chtěli počkat do konce války a poté se vrátit zpět domů. Protože boje

v horách pořád pokračovaly a rodiče se báli vrátit zpět, aby nebyli uvězněni v koncentračních táborech, souhlasili, aby ona spolu se sestrami a starším bratrem odjeli v březnu roku 1948 v transportu do Jugoslávie, kde budou v bezpečí. Z Jugoslávie se poté odjeli, kromě Soni, která musela zůstat v Jugoslávii, do Maďarska, kde žili v několika dětských domovech. Rodiče opustili Řecko s nejmladším bratrem v roce 1949 a dostali se transportem do Československa. Společně se spolu všichni setkali po skoro sedmi letech. Žili pak v osadě Buková nedaleko Javorníku v domě po odsunutých Němcích, její rodiče pracovali v zemědělství. Po maturitě začala studovat v Praze na Karlově universitě. Po promoci učila na základní škole v Krnově, dále na střední zdravotnické a pedagogické škole. Po revoluci v roce 1989 se kromě práce ve školství věnovala cestovnímu ruchu a pracovala pro České a Řecké cestovní kanceláře, jako vedoucí průvodkyně a překladatelka. Její otec Řecko už nikdy nenavštívil a ona společně s matkou začala do Řecka k příbuzným jezdit po pádu vojenské chunty. Obě její sestry se pak do Řecka vrátili natrvalo.

Dimitrios Troianos – narodil se v roce 1952 v Krnově. Jeho otec (narozen v roce 1919) žil před občanskou válkou v Athénách, kde pracoval v nemocnici jako elektrikář. Během druhé světové války otec bojoval jako partyzán proti Němcům. Matka (1920) pocházela z vesnice Nausa, která se nachází na severu Řecka. Jeho otec byl levicově zaměřen a v roce 1945 se aktivně účastnil bitvy o Athény, kde bojoval proti pravici a proti britským jednotkám umístěným v Řecku. Ještě v roce 1945 musel z politických důvodů opustit Řecko a emigroval do Jugoslávie do města Bulkes, kde byla řecká komunita již od roku 1945 soustředěována. Zde pracoval jako údržbář v nemocnici a později se zde seznámil s maminkou, která si v nemocnici léčila zranění z občanské války. V roce 1949 oba společně přijeli do Československa, kde byli usídleni v pohraničí po odsunutých Němcích v Krnově. Po ukončení základní školy pan Troianos nastoupil na učební obor zedník a dodělal si maturitu. Pracoval jako mistr v Okresním stavebním podniku, dále ve Vítkovicích a v textilním závodě SKN Krnov jako vedoucí stavební údržby. V září roku 1980 se společně se svojí první ženou (Řekyní) a dcerou vrátili zpět do Řecka do Athén. Začátky byli těžké, Řekové je viděli jako cizince a neustále byli kontrolováni z politických důvodů, místními úřady a policií. Později se vztahy zlepšily, manželka pracovala v Řecké státní opeře jako členka orchestru, ve kterém hrála na housle. On od roku 1984 do 2009 pracoval v Athénách v nemocnici, jako státní zaměstnanec (správce budov). Celá jeho rodina a příbuzní se

postupně vrátili zpět do Německa. I když má německé občanství, tak se v srpnu roku 2011 vrátil zpět, po téměř 31 letech, do České republiky do Krnova, kde žije přechodně se svoji současnou ženou. Českou republiku, kde se narodil, považuje rovněž za svůj domov.

3. Fotografické přílohy:

1. Mapa Řecka
2. Řečtí partyzáni
3. Řečtí uprchlíci
4. Řecké děti v domově
5. Řecké učitelky a vychovatelky
6. Dětský domov Šilheřovice rok 1953
7. Památník řeckým občanům – městský park B. Smetany v Krnově
8. Památník řeckým občanům na městském hřbitově v Krnově
9. Konference Asociace řeckých obcí
10. Řecký taneční soubor Antigoni z Krnova
11. Řecký taneční soubor Antigoni z Krnova
12. Řecké dny v Krnově

Fotografické přílohy byly použity ze soukromého archívu pana Stefana Simichanidise, předsedy ŘOK.

1.

2.

3.

4.

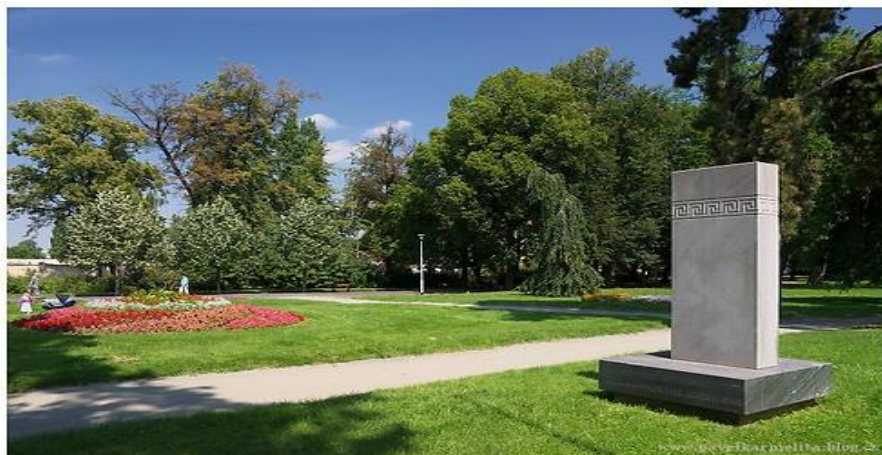
5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

